

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016178299

Дата перевірки:
05.04.2024 11:01:38 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
05.04.2024 11:04:22 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Сідченко_перевірка

Кількість сторінок: 96 Кількість слів: 15457 Кількість символів: 124521 Розмір файлу: 3.54 MB ID файлу: 1015935854

15.8% Схожість

Найбільша схожість: 2.46% з Інтернет-джерелом (<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download...>)

15.8% Джерела з Інтернету 361 Сторінка 98

0.69% Джерела з Бібліотеки 105 Сторінка 102

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ЗВО «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»

Кафедра правознавства та фінансів

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
2024 р.

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Виконав:

здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності
072 Фінанси, банківська справа
та страхування
Сідченко Сергій Миколайович

Керівник:

1

Шевченко Б. О.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри

Полтава – 2240

2

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ.....	6
1.1. Економічна сутність та функції фінансових інновацій.....	6
1.2. Роль фінансових інновацій у функціонуванні фінансового ринку.....	12
1.3. Систематизація фінансових новаторських рішень.....	19
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЧНА ОСНОВА ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ.....	25
2.1. Цифровізація та фінансові інновації.....	25
2.2. Цифрові фінанси.....	32
2.3. Цифрові валюти центральних банків.....	38
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	45
3.1. Фінансовий ринок України в умовах правового режиму воєнного стану.....	45
3.2. Вплив інновацій на еволюцію та підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку України (на прикладі АТ «Універсал Банк»).....	50
3.3. Напрями підвищення ефективності реалізації фінансових інновацій суб'єктами фінансового ринку (на прикладі АТ «Універсал Банк»).....	63

3

ВИСНОВКИ.....72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....76

ДОДАТКИ.....82

ВСТУП

Актуальність дослідження. Фінансовий ринок України стикається з серйозними викликами у зв'язку з воєнним станом, але також в цих складних умовах виникає стимул для радикальних змін та інновацій у секторі. Сучасні тенденції у розвитку українського фінансово-кредитного сектора економіки проявляються як у якісному, так і у кількісному аспектах, а також визначаються темпами та ефективністю впровадження в практику вітчизняного бізнесу інноваційних фінансових продуктів і технологій. Позитивні зміни в перспективі переважно зумовлені швидкістю впровадження та результативністю інновацій в цій сфері.

Реформи в кредитно-фінансовій сфері України призвели до високого рівня динамізму фінансових ринків. Цей динамізм проявляється у перерозподілі часток ринку між його учасниками, стрімкому зростанні кількості суб'єктів, а також в модернізації системи державного регулювання та нагляду. Все це надає додаткові стимули для постійного удосконалення й оновлення спектра фінансових послуг в країні.

Отже актуальність дослідження ролі інноваційних фінансових продуктів і технологій у підвищенні ефективності функціонування фінансової системи зумовлена потребою в активізації інноваційних процесів у національній економічній системі в цілому та зокрема у фінансово-кредитному секторі. Це пов'язано з високим рівнем взаємозалежності між станом інноваційної сфери та темпами розвитку вітчизняних фінансових ринків.

Основні принципи теорії інновацій викладені у працях таких вчених, як Й. Шумпетер, Т. Менш, Г. Кларк, К. Фрімен, Дж. Ван Дейн, А. Клакнехт та інші. У роботах зарубіжних дослідників, таких як В. Бансал, Ян Гідді, О. Давидов, Є. Кочетов,

О. Лаврушин, Дж. Маршал, М. Міллер, Д. Михайлов, Ф. Мишкін, П. Туфано, К. Рогофф, В. Сільбер та інших розглянуто формування концептуально нових механізмів надання фінансових послуг внаслідок глобалізації фінансових ринків.

В сучасних дослідженнях вітчизняних учених, таких як В.П. Александрова, А.С. Гальчинський, В.М. Гесць, С.А. Єгоричева, А.Я. Кузнєцова, Т.А. Медвідь, Л.М. Назарчук, Л.І. Федулова та інших, досліджуються сучасні напрямки розвитку інноваційної діяльності і перспективи еволюції національної інноваційної системи.

Проте, при переосмисленні концепції розвитку кредитно-фінансової системи України у зв'язку з лібералізацією фінансових відносин в державі, рівень дослідження проблем розвитку ринку фінансових інновацій залишається недостатнім для повного осмислення процесів інтеграції українських суб'єктів фінансового ринку в нову світову економіку на стійких конкурентних позиціях.

Об'єктом дослідження є вплив фінансових інновацій на розвиток фінансового ринку.

Предметом дослідження є організаційно-економічні, технологічні та поведінкові трансформації фінансового ринку внаслідок впливу фінансових інновацій.

Мета дослідження полягає у розкритті сутності і систематизації сучасних фінансових інновацій, визначенні характеру їх впливу на фінансовий ринок.

Відповідно до мети в дисертації вирішувалися **такі завдання**:

- дослідити теоретичні аспекти фінансових інновацій; уточнити та доповнити перелік функцій фінансових інновацій;
- систематизувати та доповнити класифікацію фінансових інновацій;
- визначити основні тенденції у технологічному забезпеченні фінансових інновацій;

- охарактеризувати стан фінансового ринку України в умовах воєнного стану;
- розкрити зміст впливу інновацій на підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку України (на прикладі АТ «Універсал Банк»);
- обґрунтувати рекомендації щодо напрямів підвищення ефективності реалізації фінансових інновацій суб'єктами фінансового ринку (на прикладі АТ «Універсал Банк»).

Теоретичною основою дослідження є результати фундаментальних досліджень, що містяться у наукових працях вітчизняних та зарубіжних науковців та представлені у сучасній літературі з проблем впливу фінансових інновацій на фінансовий ринок, оцінки впливу фінансових технологій на фінансовий ринок, удосконалення фінансового регулювання та наглядового процесу, а також відкрита звітна документація АТ «Універсал Банк».

Методологічною основою роботи є загальнонаукові методи синтезу, аналізу, систематизації, класифікації, узагальнення, індукції та дедукції, метод порівняльного статистичного та динамічного аналізу. У процесі виконання дослідження також використовувалися системний, експертно-аналітичний, порівняльний, інституційний, еволюційний, підходи, поєднання методів аналізу та синтезу до виявлення проблем (тенденцій, закономірностей та протиріч) оцінки впливу фінансових інновацій на фінансовий ринок.

Практичне значення одержаних результатів полягає у такому:

1. Уточнено та доповнено перелік функцій фінансових інновацій;
2. Систематизовано та доповнено класифікацію фінансових інновацій;
3. Проведений аналіз стану фінансового ринку України у воєнний час

3. На підставі результатів аналізу інноваційної активності АТ «Універсал Банк» запропоновано комплекс рекомендацій щодо підвищення ефективності реалізації фінансових інновацій.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що включають 66 найменувань. Зміст роботи викладено на 76 сторінках, включаючи 7 таблиць, 19 рисунків та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1 Економічна сутність та функції фінансових інновацій

Єдиного визначення терміна «інновація» в економічній літературі немає. Однак найпоширенішим є виділення двох підходів до розуміння цього терміна: вузький та широкий. У першому підході інновація може бути представлена з технічного боку та ідентифікована з промисловим виробництвом (нова технологія тощо). У другому підході інновація сприймається як новий продукт чи послуга, спосіб виробництва, новація у фінансовій, організаційній, науково-технічній та інших сферах. З погляду об'єкта дослідження цієї роботи, автор дотримується другого, ширшого підходу.

Серед економістів існує думка, що інновація породжується прагненням людей та компаній максимізувати свій прибуток. Тобто бажання стати багатшим через впровадження інновацій може виявитися вкрай вигідним для всієї економіки. Звідси можна дійти невтішного висновку, що зміна економічних умов (на гірше чи краще) може стимулювати пошук інновацій, здатних приносити прибуток.

Деякі дослідники пояснюють виникнення інновацій двома основними причинами. До першої відносять «технологічний поштовх», за якого джерелом виникнення інновацій виступають внутрішні закономірності виробництва, а до другої – «попит», що стимулює створення інновацій. Також до основних джерел виникнення інновацій відносять обмежені можливості задоволення зростаючих потреб, накопичений суспільством науковий та інтелектуальний потенціал.

9

Одним із перших дослідників сутності інновацій є Н.Д. Кондратьєв, який ввів поняття довгих хвиль або великих циклів, що є потоками інновацій, що утворюються після впровадження винаходу. Н.Д. Кондратьєв виявив суттєві зміни в умовах життя суспільства перед початком підвищувальної хвилі великого циклу, які проявляються у значній зміні технології обміну та виробництва [1].

Запропоновані Кондратьєвим ідеї структурованого розвитку використовують австрійським економістом Дж. Й. Шумпетером (1883–1950 рр.), остаточно сформулював поняття «інновація». Австрійський учений уперше використовував термін «інновація» в 1930 р., де під цим терміном мав на увазі зміни з метою впровадження та використання нових товарів та послуг. У своїй роботі їм було описано різні комбінації (поєднання) новацій, розкрито особливості інноваційного процесу [2]. Австрійський економіст визначив інновацію як суму нестандартних поєднань різних ресурсів у поєднанні з бізнесом (підключаються економічними агентами під час їх діяльності), внаслідок якого вони перетворювалися на інновації [3].

За словами Шумпетера, капіталізм є системою, яка не може терпіти нерухомість, рутину і ніколи не стане стаціонарною. Шумпетер створив теорію (1939 р.), де обґрунтував послідовний зв'язок між новизною та економічним зростанням. Його теорія щодо економічних циклів є джерелом натхнення для всіх економістів та політиків, які вважають технологічний прогрес вирішенням усіх зол капіталізму: безробіття, соціальної нерівності, інфляції.

Підхід Шумпетера та ідеї, запропоновані його послідовниками щодо можливостей економічного зростання, обумовленого виключно розробленими технологіями, оптимістичні. Щоб зрозуміти, чому технології власними силами неспроможна забезпечити економічне зростання, необхідно провести різницю між технологічними можливостями і реальністю їх використання.

На основі запропонованого Шумпетером підходу Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) запропонувала свій підхід поділу інновацій за різними групами, до яких віднесла:

- інноваційні продукти;
- інноваційні процеси;
- інноваційний маркетинг;
- інноваційні методи організації [4].

За визначенням Е. Роджерса [5], інновацією є ідея, яка конкретно людиною вважається новою. У цьому головним чинником перестав бути новизна відкриття, що у її основі, а важливіше вважається новизна з погляду індивідуального сприйняття. У такому разі в інноваціях нас насамперед мають цікавити не функції та можливості, а їх сприйняття окремими користувачами. З цього випливає, що продукти та послуги не є інноваціями.

На наш погляд, вищезазначене твердження досить спірне, принаймні з практичної точки зору, оскільки споживач зацікавлений у кінцевому продукті чи послугі, які для нього є носіями конкретних функцій (можливостей) і тому є уособленням даних функцій і можливостей.

Послідовники теорії Й. Шумпетера, до яких можна віднести Д. Гелбрейта, Дж. Кларка, Дж. Бернала, К. Фрімена та ін, сконцентрували свою увагу на економічному ефекті від впровадження великих технологічних інновацій, і згодом довели вірність теорії. Дж. Стюарт Мілль досліджував результати державного регулювання інноваційних процесів. Теоретичному обґрунтуванню ефективності впровадження інновацій також приділялася велика увага англійським дослідником Дж. Гобсоном.

Творець концепції інформаційного суспільства і один із родоначальників теорії менеджменту П. Друкер зробив великий внесок у розробку теорії інновацій¹⁶, де йому вдалося довести в періоди серйозних структурних змін виживають лідери ринку, здатних оперативно пристосуватися і нових технологій, що відходять від старих та звичних форм та методів роботи. П. Друкер, у своїй доповіді «дисципліна інновацій» ґрунтується на процедурі інновацій на трьох стовпах: – усвідомлення місії організації; – націленість на результат; – скептичний погляд на технології [6].

Резюмуючи вищевикладене, під інновацією слід розуміти результат новацій (у будь-якій галузі) зі створення унікального чи модернізованого продукту (послуги, процесу, технології, інституту), спрямованого на ефективне задоволення існуючих потреб (формування нових потреб), що має практичне застосування з економічним і науково-технічним ефектом і що передбачає поєднання новаторської ідеї та прогресу її впровадження (реалізації).

У Законі України «Про інноваційну діяльність» визначено поняття інновацій як новостворені, застосовані або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які суттєво поліпшують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери. Термін "інноваційна діяльність" у цьому контексті визначається як діяльність, спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок, що призводить до випуску на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [7].

Після проведеного аналізу та визначення основної сутності загального терміну "інновація", спрямованого на опис характеристик фінансових інновацій, переходимо до дослідження галузевого аспекту цієї проблеми, зокрема виникнення та використання інновацій у фінансовому секторі. Так само, як і під час уточнення загального поняття "інновація", вчені мають різні точки зору на визначення сутності та характеристик поняття «фінансова інновація».

Під терміном "фінансові інновації" розуміють засоби та методи, які використовуються суб'єктами господарювання для здійснення операцій із новими видами фінансових активів. Застосування таких інновацій дозволяє економічним агентам зменшити витрати та ризики в їхній діяльності. Далі розглянемо, як сучасні науковці розкривають зміст даного терміну (детальний огляд представлено в таблиці 1).

Одним із найбільш обґрунтованих, на наш погляд, є визначення, яке надає Н.М. Пантелєєва. Вона розглядає фінансову інновацію як "результат творчого пошуку нового підходу до вирішення проблем у фінансовій галузі, який реалізується шляхом створення та поширення нових фінансових продуктів, послуг, інструментів, технологій, процесів та організаційних форм. Ці інновації орієнтовані на ефективне управління фінансовими ресурсами та ризиками, забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності в умовах змінності, невизначеності та інформаційної асиметрії економічного середовища" [9, с. 28].

З нашого точки зору, фінансова інновація - це впровадження нових процесів, що передбачає застосування інноваційних фінансових технологій, інструментів та методів фінансового інвестування. Важливо відзначити, що фінансові інновації вже не є нововведенням, оскільки вони відзначають розвиток технологічних інновацій від самого їхнього початку. Загалом відомо, що фінансові і технологічні інновації взаємозв'язані та спільно еволюціонують.

Таблиця 1

Зміст поняття фінансові інновації

Науковці	Визначення
Р. Наполі	Нововведення для продукту чи послуги, що суттєво поліпшує їх характеристики

13

П. Туфано	Створення й поширення нових технологій, інститутів та інструментів
В. Волков	Кінцевий результат діяльності у фінансовій сфері у вигляді нового продукту чи операції, що виникає внаслідок постійного руху фінансових активів і зобов'язань
Г. Белінська	Виникнення нових ідей чи вдосконалення тих, що є на ринку, які реалізуються у формі фінансового продукту або технології та використовуються для збільшення прибутковості або зниження ризикованості фінансових операцій
Н. Пантелєєва	Результат творчого пошуку нового підходу до розв'язання проблем у фінансовому секторі шляхом створення нових технологій, інструментів та процесів
Г. Азаренкова	Методи, що використовуються економічними агентами для здійснення операцій з новими видами фінансових активів
М. Міллер	Зміни у фінансових інститутах та інструментах
В. Федоренко	Створення та запровадження в обіг нових фінансових інструментів і технологій фінансового інвестування

Джерело: [8]

З одного боку, фінансові інновації створюють механізм для фінансування інноваційних технологічних проєктів в умовах, коли традиційні джерела фінансування стають недоступними через високий інвестиційний ризик. З іншого боку, завдяки технічному і економічному прогресу, бізнес-процеси ускладнюються, що породжує нові види ризику і вимагає адаптації фінансової системи та фінансових ринків до сучасних викликів та потреб підприємств. Варто відзначити, що без фінансових інновацій технічний та економічний розвиток уповільнився б, а багатство націй було б менше. Однак впровадження фінансових інновацій обмежується без попиту, який генерується технічним прогресом.

Аналіз різних поглядів вчених на характеристику сутності та економічного змісту терміну «фінансова інновація» свідчить, що основними характеристиками цього поняття є визначення об'єкта нововведень, ступеня новизни та функцій (або мети впровадження). Проте, важливо відзначити, що наведений аналіз визначень у науковій літературі поки не надає достатніх підстав для чіткої характеристики сутності та внутрішніх взаємозв'язків цього терміну. Для досягнення цієї мети, на нашу думку, необхідно провести визначення умов і чинників, які впливають на формування та використання фінансових інновацій.

Економічна сутність фінансових інновацій зрештою проявляється у їхніх функціях. На думку Економічної ради Канади, фінансові інновації виконують три функції: розширення ринку, управління ризиками, отримання вигоди [10].

Перша функція фінансових інновацій полягає у збільшенні ліквідності фінансового ринку, покращенні доступності грошових коштів та забезпеченні доступу до нових інвестиційних можливостей. Друга функція фінансових інновацій дозволяє перерозподілити фінансові ризики між учасниками ринку. Третя функція фінансових інновацій надає можливість учасникам ринку отримати вигоду з відмінностей у витратах та доходах.

Іншу класифікацію функцій фінансових інновацій розроблено Банком міжнародних розрахунків (BIS). Відповідно до цієї класифікації, фінансові інновації виконують такі функції: передача цінового ризику, передача кредитного ризику, генерування ліквідності, створення кредиту, інструменти для створення акціонерного капіталу [11].

П. Туфано визначає шість основних функцій фінансових інновацій, які, на його думку, визначають як їх появу, так і їх характер:

1) Забезпечення ефективного функціонування "неповних ринків" шляхом сприяння вільному переміщенню фінансових ресурсів і хеджування ризиків;

15

- 2) Подолання наслідків асиметрії інформації у фінансовому секторі;
 - 3) Мінімізація транзакційних витрат;
 - 4) Мінімізація податків та вирішення проблем у регулюванні;
 - 5) Зміцнення глобалізаційних процесів та інтернаціоналізація фінансових ринків для використання нових методів управління ризиками;
 - 6) Поширення технологічних змін і інформаційних технологій, що сприяють інноваціям. Наприклад, нові методи андеррайтингу (OpenIPO), формування портфелів акцій (folioFN), нові ринки цінних паперів та безпечні засоби виконання операцій, нові системи управління ризиками, онлайн-планування пенсійного забезпечення та інше [12, с. 10–22].
- Базуючись на визначенні терміну "фінансова інновація", вважаємо, що процес інноваційної діяльності у фінансовій сфері слід розглядати як систему взаємопов'язаних методів і механізмів. Ця система спрямована на створення та забезпечення функціонування нових фінансових інститутів, освоєння фінансовими установами нових ринків або їхніх окремих сегментів, використання нових або якісно вдосконалених фінансових інструментів, здійснення нових операцій, надання нових чи модифікованих фінансових послуг та впровадження нових фінансових технологій. Все це поєднується з діяльністю об'єктів фінансової інфраструктури.

1.2 Роль фінансових інновацій у функціонуванні фінансового ринку

Впровадження фінансових інновацій у фінансовій сфері є складнішим завданням, ніж у деяких інших, через жорсткі вимоги регулюючих органів. Вплив фінансових інновацій на фінансовий ринок виявляється у змінах рівня, динаміки і

16

структури ринку. Ці зміни можна охарактеризувати як зміни в функціонуванні фінансового ринку, діяльності фінансових установ, використанні фінансових інструментів, а також у сфері нормативно-правових актів, пов'язаних з бізнесом [13]. Зв'язок між цими групами змін є багатограним процесом і може бути описаним як спіраль фінансових інновацій (фінансова інноваційна спіраль), яка представлена на рисунку 1.

Вплив фінансових інновацій на фінансовий ринок проявляється у впливі на рівень, динаміку та структуру фінансового ринку. Цей вплив супроводжується змінами у функціонуванні фінансового ринку, його інституцій, фінансових інструментів, а також у нормативно-правових актах, пов'язаних із веденням бізнесу. Ці зміни є багатовимірними і можуть бути представлені у вигляді фінансової інноваційної спіралі (Рисунок1). Це означає, що фінансові інновації поширюються та знаходять нові застосування на фінансовому ринку, перетворюючи його структуру та динаміку, і вимагають нових рішень та правил у сфері ведення бізнесу (включаючи регулювання). Зміни в ринковій кон'юктурі разом із змінами в правовому середовищі призводять до формування нових інструментів та сприяють створенню нових ринків та інститутів, спеціалізованих на цих нових розробках, що в свою чергу стимулює попит на створення нових фінансових інновацій.

Рис. / Фінансова інноваційна спіраль

Фінансові інновації здатні надавати як позитивний, так і негативний вплив на функціонування фінансового ринку. Позитивний вплив полягає у стимулюванні економічного зростання. Інновації спонукають фінансові структури інвестувати у нові технології, які допомагають фінансовій системі виконувати свою посередницьку роль та забезпечити зростання. Фінансові інновації мобілізують фінансові надлишки та спрямовують їх у найбільш продуктивні інвестиційні напрями, тим самим підвищуючи темпи накопичення капіталу та темпи економічного зростання. Фінансові інновації можуть значною мірою сприяти інвестиціям в інфраструктуру, доступності фінансових послуг (наприклад, мобільний банкінг, цифровий банкінг), мобілізації ресурсів та зміцненню загального фінансового регулювання, що підтримують збалансоване економічне

зростання [14]. Фінансові інновації впливають на структуру фінансових ринків, а добре розвинена фінансова система може сприяти економічному зростанню, дозволяючи економічним агентам диверсифікувати свої портфелі та відповідати вимогам ліквідності.

З негативного боку, фінансові інновації можуть призвести до високої волатильності серед галузей, які більшою мірою залежать від зовнішнього фінансування та інновацій. На думку деяких учених, глобальна фінансова криза 2008 року була викликана фінансовими інноваціями, а сек'юритизація та іпотечне кредитування, можливо, погіршили проблему.

Також деякі дослідники наполягають на тому, що фінансові інновації можуть створити складності використання для необізнаних інвесторів на фінансовому ринку [15]. Результатами процесу фінансових інновацій у XXI столітті є підвищена продуктова та інституційна складність, а також уразливість фінансового ринку.

Фінансові інновації не є новим явищем, оскільки вони від початку супроводжують технологічний розвиток (включаючи технологічні інновації). Фінансові та технологічні інновації пов'язані один з одним і протягом часу разом еволюціонують (Рисунок 2). З одного боку, фінансові інновації забезпечують механізм фінансування інноваційних технологічних проєктів за відсутності традиційних джерел фінансування через високий інвестиційний ризик. З іншого боку, технологічний та економічний прогрес, що призводить до ускладнення бізнес-процесів та нових видів ризиків, потребує фінансової системи та фінансових ринків адаптуватися до змін, модернізуватися відповідно до нових вимог господарюючих суб'єктів та викликів сучасного світу. Це призводить до висновку, що без фінансових інновацій технологічний та економічний розвиток уповільнюватиметься, а багатство націй падатиме. Водночас, застосування фінансових інновацій, що виникають внаслідок технологічного прогресу, внаслідок відсутності попиту, буде обмежене.

Незважаючи на різні джерела виникнення технологічних та фінансових інновацій, їх інноваційні цикли схожі. Багато фінансових інновацій, що спостерігаються на сучасному фінансовому ринку, є результатом (рідкісних) процедур патентного захисту порівняно з технологічними інноваціями. Однією з значних перешкод впровадження фінансових інновацій є незастосовність патентного права, що обумовлює імітування фінансової інновації сторонніми фінансовими організаціями, які не брали участь у процесі її створення та впровадження [16].

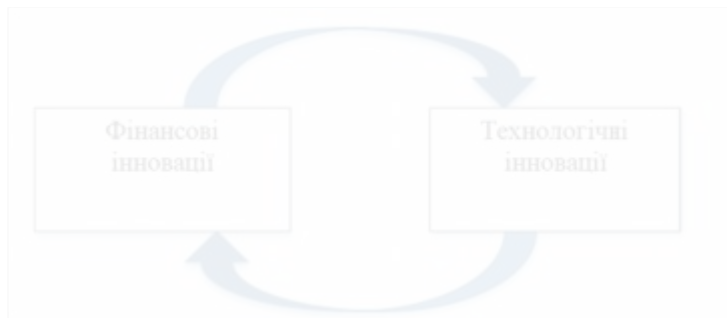

Рис.2 Взаємозв'язок фінансових та технологічних інновацій
(складено автором)

У зв'язку з цим процес розповсюдження фінансових інновацій відбувається досить динамічно. Спочатку нові розробки впроваджуються на менш регульованому міжнародному фінансовому ринку, а потім після позитивної апробації

20

поширюються на національні фінансові ринки, що більш контролюються. Фінансові інновації, що не отримали визнання, виводяться з ринку, а через певний час можуть впроваджуватися їх модифікації. Фінансові інновації, які довели свою ефективність на ринку (ефективні фінансові інновації), можуть бути імітовані (копійовані) конкурентами, що перетворює нові фінансові розробки (здійснювані різними фінансовими інституціями) на досить схожу продукцію. Отже, інноваційний цикл для фінансових інновацій (інноваційний лаг) є більш швидким, менш складним та дешевшим, ніж аналогічний процес для технологічних інновацій.

З початку 1980-х років спостерігається зростання активності фінансових інституцій, що створюють нові фінансові продукти, що є предметом аналізу фінансових інновацій. Ці нові розробки створюються фінансовими інституціями з метою підвищення їх конкурентних переваг. Клієнтам пропонуються різні фінансові інновації (переважно агресивні інновації у різних галузях фінансової діяльності) – нові інвестиційні, ощадні, фінансові та платіжні інструменти (фінансові інновації, що базуються на постачанні) [17].

Також нові розробки у фінансових організаціях запроваджуються з метою підвищення фінансових показників (захисту від ринкової кон'єктури, покращення фінансового стану тощо).

Такі рішення можемо називати захисними інноваціями, оскільки їх можна використовувати в інвестиційних рішеннях і в процесі управління ризиками.

Швидкість поширення фінансових інновацій на ринку посилюється з допомогою динамічного розвитку нових комунікаційних та інформаційних технологій, тобто. цифровізації та цифрової глобалізації (насамперед у міжнародному масштабі) [18]. Інша проблема (що широко обговорюється в науковому співтоваристві) пов'язана з результатами, отриманими після застосування фінансових інновацій, які можуть бути неоднозначними. Ефективні фінансові інновації допомагають

21

фінансовій системі виконувати свої основні функції при менших витратах та вищій ефективності. Але не всі фінансові інновації мають такий позитивний вплив на фінансовий ринок. Деякі з них мають несподівані та небажані побічні ефекти, що призводять до нестабільності фінансової системи та підвищення рівня ризику на фінансовому ринку. Неефективні фінансові інновації повинні ретельно контролюватись та усуватись шляхом оперативних дій регулюючих органів [19].

Наслідки фінансових інновацій можуть бути проаналізовані з погляду тимчасового горизонту (перспективи). Короткострокові фінансові інновації можуть надати своїм користувачам тимчасову вигоду, водночас негативно впливаючи на інших учасників ринку. З іншого боку, довгострокові фінансові інновації підвищують ефективність фінансового ринку та фінансової системи.

Незважаючи на відмінності між попитом та пропозицією у поясненні основних мотивів виникнення інновацій на фінансовому ринку можна виділити також **дві групи факторів, що впливають на цей процес. Перша група включає** внутрішні чинники, що впливають із потреб і цілей, рішень і змін стилю управління учасників фінансового ринку. Друга група охоплює зовнішні чинники, зумовлені недосконалістю ринку, змінами у діловому середовищі та проблемами сучасної економіки (Рисунок 3).

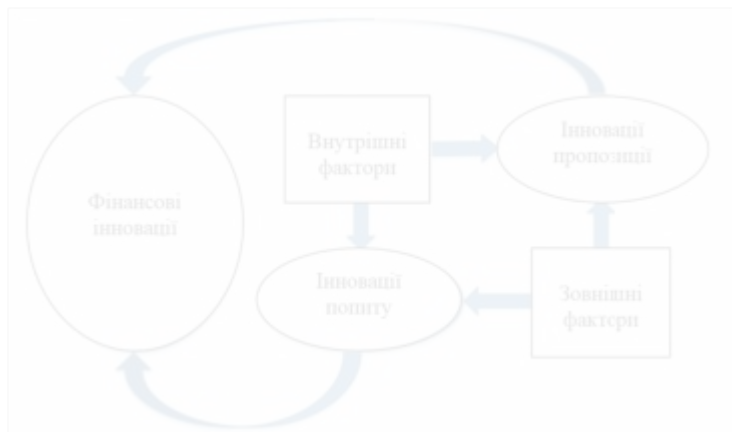

Рис. 3 Фактори, що впливають на фінансові інновації
(складено автором)

Можна також виділити дві основні ситуації, у яких фінансові інновації створюються та реалізуються. По-перше, фінансові інновації застосовуються, коли традиційні фінансові рішення (вже) недоступні. По-друге, коли витрати, пов'язані з впровадженням фінансових змін, нижчі за витрати, пов'язані з використанням (старих) традиційних рішень.

Ще одним прикладом може бути впровадження нових розробок у фінансові інструменти для збільшення доступності джерел коштів та забезпечення більшої гнучкості при розробці грошових потоків.

Створення та впровадження фінансових інновацій також пов'язані з несприятливим податковим регулюванням (адмініструванням), яке змушує учасників ринку шукати рішення, що дозволяють їм уникнути надто високих податків (наприклад, використовуючи захисні фінансові інновації (нові інвестиційні інструменти у формі структурованих продуктів)) можна зменшити відкласти сплату податку). Підвищена волатильність ринкових параметрів також посилює можливості різних суб'єктів пошуку нових рішень, що дозволяють знизити рівень ризику. Нові правила можуть також змусити учасників ринку використати нові розробки у сфері фінансового управління, бухгалтерського обліку або фінансової звітності (наприклад, адаптивні фінансові інновації у вигляді нових систем фінансової звітності). Підсумовуючи, можна сказати, що фінансові інновації повинні створюватися у відповідь на потреби учасників фінансового ринку, спрямовані на досягнення їхньої індивідуальної мети.

Дж.Ван Хорн розглядає питання застосування фінансових інновацій з погляду інвестора (не емітента) [20], вважаючи, що фінансові інновації сприяють трансформації фінансового ринку в більш ефективне середовище, в результаті якого знижуються транзакційні витрати, сукупне податкове навантаження і, відповідно, зменшуються фінансові збитки. Іншими словами, фінансові інновації перетворюють фінансовий ринок на більш досконале середовище, якщо доходи від фінансових інновацій високі. На думку Дж. Ван Хорна, можна виділити мотиви, що сприяють прискоренню процесу поширення фінансових інновацій на фінансовому ринку [20].

Підвищена інтенсивність конкуренції на фінансовому ринку безпосередньо вплинула на підхід банків щодо своїх клієнтів. Інвестори на фінансових ринках мають на меті максимізацію прибутку. Їх рішення та поведінка не узгоджені та

24

схильні до значних змін у часі. Банки активно конкурують між собою на фінансових ринках задоволення потреб даних клієнтів. Ця конкуренція має прямі наслідки досягнення конкурентної переваги з допомогою технологічних інновацій. Підвищення обізнаності щодо важливості фінансових інновацій у сучасній економіці підвищило інтерес до досліджень у цій галузі. Фактично з'явилася велика теоретична інформація, де обговорюються останні фінансові інновації.

Розглядаючи графічне представлення фінансових показників НДДКР, ми наголошуємо на тенденції збільшення витрат з часом у країнах нашої вибірки. Однак під час фінансової кризи 2008 р. фінансові витрати на НДДКР скоротилися на 8%. У період із 2013 по 2022 роки, фінансові інновації збільшилися **більш ніж у 2 рази, що свідчить про** розширення фінансової системи та фінансового ринку (Рисунок 4).

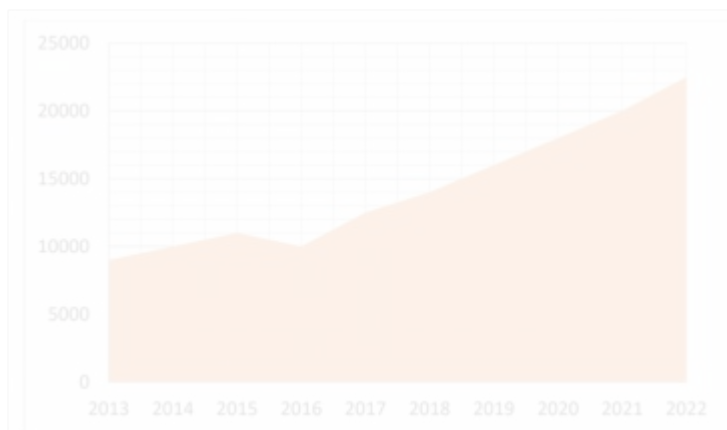

Рис. 4 Фінансові інновації (фінансові НДДКР) у часі та по країнах (в середньому, у млн. дол. США) з 2013 по 2022 рр. [21]

1.3 Систематизація фінансових новаторських рішень

З урахуванням різноманітності поглядів на сутність інновацій виникає практична необхідність у їх групуванні та класифікації за конкретними ознаками. Аналіз наукових підходів, здійснений на основі дослідження характеру та

26

систематизації чинників, умов виникнення та форм прояву інновацій, сприяв розробці авторської класифікації за ключовими ознаками. Ця класифікація враховує не лише науково-технічні та технологічні характеристики, а й інші аспекти, такі як фінансові, економічні, соціокультурні та інформаційні. Такий підхід дозволяє комплексно оцінювати економічну природу інновацій та розробляти заходи щодо управління процесом інноваційної діяльності (Таблиця 2).

Різноманітність фінансових інновацій спричиняє складнощі їхньої класифікації. Спроби класифікування фінансових інновацій за однією ознакою не будуть репрезентативними, оскільки жодна категорія не зможе охопити всю сукупність характеристик фінансових інновацій і тому більшість з них можуть потрапити більш ніж в одну категорію.

Таблиця 2

Система класифікаційних ознак фінансових інновацій

Класифікаційні ознаки	Види інновацій
За ступенем новизни	Радикальні (базові), поліпшувальні, модифікуючі.
За видами об'єктів інновацій	Предмети (продукти інновацій), процеси (технологічні інновації), організації, інформаційні, економічні, фінансові.
За сферами діяльності	Виробничі, торгові, управлінські, соціальні, експертні.
За характером використання	Виробничі (інвестиційні), соціальні інновації, соціокультурні.
За місцем у системі підприємства	На «вході» - використання у виробничому процесі, на «виході».
За територіально-рівнем	На рівні корпорації, на рівні підприємств, на рівні правління.

Джерело: [22]

Інновацію можна класифікувати за категоріями відповідно до її властивостей та характеристик. Ці категорії є загальними чи конкретними, що залежать від визначення критеріїв, яким має відповідати така категоризація. Одна з класифікацій інновацій, заснована на їх характеристиках та властивостях, полягає в наступному.

По-перше, можна розрізнити інновації за видами діяльності, що впливають на неї.

Наприклад, ми можемо відрізнити продуктову інновацію від процесної інновації та від інновацій бізнес-моделі. Продуктова інновація ідентифікується зі сприйняттям, дизайном та впровадженням нового продукту на ринку. Процесна інновація має велике значення для конкурентоспроможності компанії або навіть для конкретного об'єкта. Ми стикаємося з такими прикладами інновацій у рамках виробничого процесу у сегментах технологій та промисловості. У багатьох випадках інноваційні зміни у виробничому процесі вигідні з погляду зниження собівартості продукції [23].

Ці дві категорії інновацій часто взаємопов'язані у тому сенсі, що впровадження нового продукту ринку можливе завдяки інноваційним змінам, які потрібні у процесі виробництва, тобто фізичним активам компанії. Інновації бізнес-моделі стосуються обслуговування продуктів компанії, що підвищує їхню цінність. Сервізація (англ. servitisation) є діяльністю компанії щодо винахідливості та ноу-хау ринку, власних потреб та запитів споживачів [24].

Більшість вчених віддає перевагу продуктовому підходу, розглядаючи його як більш простий та зрозумілий. Однак, на наш погляд, існування трьох різних підходів до класифікації фінансових інновацій само по собі не є суперечливим. Навпаки, це надає можливість більш повно охарактеризувати їх економічну природу, функції та роль у діяльності фінансових інститутів і функціонуванні фінансових ринків.

На основі поєднання основних методологічних принципів продуктового, функціонального та процесного підходів до інноваційного розвитку фінансового сектору, автор пропонує класифікацію фінансових інновацій. Згідно з цією

28

класифікацією, основною характеристикою є сфера виникнення та використання інновацій: фінансові ринки, фінансові інститути, фінансові інструменти, фінансові операції та послуги, а також фінансові технології. Для кожної характеристики вказано об'єкт впровадження інновацій (наприклад, грошовий ринок, ринок капіталу, фінансова установа, конкретний фінансовий інструмент, вид послуги чи фінансова технологія) та перелік потенційно можливих інструментів, операцій, технологій і методів організації фінансової діяльності (Таблиця 3). Застосування такого підходу дозволяє врахувати ключові структурні компоненти фінансової інновації та особливості галузевої діяльності фінансових установ, що використовують інновації.

Таблиця 3

Систематизація новаторських рішень в фінансовій сфері

Означення	Об'єкт інновацій	Інструменти, методи та операції
Фінансові ринки	Грошовий ринок	Кредити, депозити, депозитні сертифікати, короткострокові облигації.
	Ринок капіталу	Акції, облигації, інвестиційні сертифікати.
	Ринки деривативів	Похідні фінансові інструменти.
	Валютний ринок	Іноземна валюта, кредити та депозити, облигації.
	Ринок золота	Золото, інвестиційні монети, «золоті» депозити.
Фінансові інститути	Державні фінанси	Державні цінні папери, державні кредити, державно-приватне партнерство.
	Фінансові установи	Нові фінансові установи, фінансові операції, технології, організаційні та управлінські методи.
	Регулятори фінансового ринку	Нові методи регулювання і нагляду за діяльністю фінансових установ.
Фінансові інструменти	Закони, правова, зичні, національні особливості	Законодавча та нормативна база врахування правил, звичаїв, національних особливостей.
	Цінні папери, кредити, депозити, деривативи, структуровані продукти, гібридні інструменти	Акції, облигації, інвестиційні сертифікати, похідні на цінні папери, кредитні ноти, сек'юритизовані облигації, проективне фінансування, субординований борг, факторинг.
Фінансові операції та послуги	Окремі операції та послуги, які надають фінансові установи	Кредити, депозити, страхові та пенсійні внески, андеррайтинг, IPO, лізинг, сертифікати фонду фінансування будівництва, гарантії.
Фінансові технології	Технології онлайн-обслуговування клієнтів	Е-трейдинг, платіжні картки, електронні гроші, P2P-кредитування.
	Технології платежів	Платіжні картки, електронні гроші.
	Технології управління ризиками	Деривативи, гарантії, акредитиви, сек'юритизація, скоринг, хеджування ризиків.
	Технології укладання і підтримки контрактів	Фінансовий інжиніринг, проективне фінансування, мезонинне фінансування.

Джерело: [25, 26]

Використання запропонованої класифікації в управлінні інноваційними процесами може призвести до вдосконалення розроблення, планування та організації впровадження фінансових інновацій у вітчизняних фінансових ринках та установах. Головною метою цього підходу є підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування цих ринків та установ.

Взаємозв'язок різних категорій фінансових інновацій дозволяє виявити специфіку стадій фінансового інноваційного циклу та встановити зв'язок між ними через фінансову інноваційну спіраль, що сприяють конструюванню нових (узагальнених) понять та механізмів взаємодії фінансових інновацій для досягнення прогресу (у тому числі технологічного). Також запропоновані критерії допомагають структурувати, врахувати ключові фактори та специфіку ризик-прибутковості, що виникає при реалізації фінансових інновацій на фінансовому ринку.

У світі спостерігається розвиток нового мислення про фінансові продукти та послуги, структуру учасників ринку та можливості створення вартості. Ми можемо сказати, що фінансові ринки перебудовуються та видозмінюються на постійній основі. Фінансові інновації (як і інновації в інших сферах) є безперервним процесом, під час якого учасники експериментують, намагаючись диференціювати свої продукти та послуги, реагуючи на раптові та поступові зміни в економіці. Зрозуміло, інновації зростають і протікають з деякими періодами, що демонструють сплески активності, інші свідчать про ослаблення або навіть дають негативну реакцію.

Фінтех як частина цифрових фінансів є найважливішою високотехнологічною тенденцією, яка уможливило створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій на фінансовому ринку. Необхідно виділити ключові сучасні фінансові технології, які підтримують розвиток фінансових інновацій. До них ми відносимо:

- хмарні технології;
- екстерналізація процесів та послуг;
- автоматизація роботизованих процесів;
- поглиблена аналітика;
- цифрова трансформація;
- штучний інтелект;
- розумні контракти;
- інтернет речей;
- блокчейн.

На наш погляд, найперспективніші фінансові технології в короткому та середньостроковому часовому горизонті **можуть бути отримані від інновацій, заснованих на поглибленій аналітиці, цифровій трансформації, а також екстерналізації процесів та послуг.** У той же час технологія блокчейн та штучний інтелект у довгостроковій перспективі можуть надати можливості зміни правил гри. Переваги хмарних технологій доступні вже сьогодні, проте багатьом компаніям отримання повної вигоди від широкого впровадження займе певний час.

РОЗДІЛ 2 ТЕХНОЛОГІЧНА ОСНОВА ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ**2.1 Цифровізація та фінансові інновації**

Головним тенденцією у розвитку фінансового сектору на сучасному етапі є процес цифровізації, що означає поширення цифрових технологій. Ці технології впроваджуються як складова частина бізнес-процесів, і їх широкий застосунок можна відзначити у всіх сферах життя. Це пояснюється декількома факторами:

- їх експоненціальне зниження витрат, спільно з хмарними сервісами, дозволяє зменшити капіталовкладення, необхідне для запуску бізнесу;
- використання цифрових технологій зменшує витрати, підвищує продуктивність праці та ефективність процесів прийняття рішень;
- вони стають більш доступними завдяки безкоштовному контенту та послугам, знижуючи граничні витрати. Користувачі сплачують лише за ту частину вартості, яка створюється в цифровій економіці;
- Цифрові технології можна використовувати для створення унікальних продуктів, що повністю адаптовані до вподобань клієнта [27].

Цифрові технології, як основа для надання фінансових послуг, активно сприяють проникненню інновацій у фінансовий сектор. Зокрема, цифрова трансформація фінансового ринку викликала наступні явища та можливості:

33

- Комп'ютеризація внутрішньої структури фінансового ринку – Створення сучасного фінансового телекомунікаційного середовища.

- Спрямування фінансової діяльності на впровадження передових цифрових технологій – зосередження на застосуванні інновацій в фінансових операціях.

- Розробка базових стандартів – визначення норм і правил для представлення, обробки та передачі інформаційних даних, з урахуванням міжнародних стандартів;

- Створення основних елементів комп'ютеризації інфраструктури фінансового ринку – розвиток цифрової інфраструктури для оптимізації фінансових процесів.

- Отримання чіткої взаємодії з національною інформаційною системою – забезпечення ефективного обміну інформацією між фінансовим сектором та національною інформаційною системою.

- Вихід до глобальної комп'ютерної мережі – забезпечення доступу до світової комп'ютерної мережі для використання баз даних про учасників фінансового ринку.

- Масштабне застосування інтегрованих систем обробки інформації – впровадження систем, які об'єднують різні фінансові процеси для забезпечення їх ефективності.

- Відстеження зростаючих можливостей використання цифрових технологій – аналіз та впровадження нових можливостей, які надають цифрові технології [28].

Прогрес у сфері фінансових інновацій спричинив руйнування традиційних бізнес-моделей та зміни в усталених відносинах зі споживачами. Це призвело до тенденції цифровізації конкретних видів фінансових послуг і виникнення нових

типів продуктів і послуг, які надаються компаніями у сфері фінтех. Ці FinTech-компанії пропонують споживачам різноманітні фінансові послуги онлайн, обходячи традиційних фінансових посередників.

Термін «фінтех» пройшов вже значний шлях, розвиваючись разом із самим явищем у фінансовому ринку. Одним з класичних прикладів фінтеху у фінансовому секторі є запровадження першого банкомату від "Barclays" у Лондоні в 1967 році [29, с. 48].

На думку переважної більшості дослідників FinTech, на фінансовому ринку відбулася справжня революція завдяки впровадженню новітніх технологій, які суттєво змінили форми, види, а часом і зміст фінансових послуг [30, с. 152]. Мова йде не про будь-які технології, а про ті, які є синтезом цифрових технологій та інновацій у фінансовій сфері, що застосовуються для надання, розширення та розповсюдження фінансових послуг технологічними компаніями.

Найновіші фінансові технології згруповані на рис. 5.

Рис. 5 Найновіші фінансові технології [31, с. 42]

Ці фінансові технології є інноваційними фінансовими інструментами, які використовуються фінансовими установами для поліпшення ефективності виконання нормативних вимог та управління ризиками. Це дозволяє фінансовим установам впроваджувати внутрішні контрольні вимоги швидше та з меншими витратами. Такі технології спрощують дотримання обов'язкових нормативних вимог фінансовими установами і включають інструменти для комплаєнс-контролю, ідентифікації, моніторингу транзакцій та управління ризиками.

Розглянемо кілька фінансових технологій, які використовуються вітчизняними фінансовими установами. SupTech (наглядові технології) - це фінансові технології, спрямовані на удосконалення існуючих методів нагляду та регулювання для ефективної ідентифікації та оцінки ризиків, збору та аналізу даних. Впровадження SupTech сприяє покращенню механізмів взаємодії Національного банку України з підконтрольними установами, включаючи розвиток особистого кабінету учасника обміну інформацією та використання нових форматів подання інформації.

Ці технології призначені для підвищення ефективності контрольних-наглядних заходів, які здійснюються регулятором (Національним банком України) стосовно фінансових установ. Наприклад, система стрес-тестування банківського сектора (Topdown) є одним із реалізованих SupTech. Крім того, створення платформи KYC (відома як «Знай свого клієнта») підвищує інтерес до ініціативних проєктів у сфері RegTech [31, с. 42].

Технології великих даних (Big Data) розглядаються як засіб для забезпечення інформаційної безпеки та кіберстійкості, орієнтовані на обробку та систематизацію великих обсягів як структурованої, так і неструктурованої інформації. Ці технології допомагають збирати необроблені дані, що визначають рівень ризику фінансових операцій.

Розрізняють два види ризиків:

1. Ризики, об'єктивна ймовірність яких обчислюється, і які можуть бути застраховані: ці ризики визначаються конкретними параметрами та мають обчислювальну ймовірність. Використання технологій великих даних допомагає визначати, аналізувати та прогнозувати ці обчислювальні ризики.

2. Ризики, об'єктивна ймовірність яких незліченна, і які пояснюють існування специфічного доходу підприємців: ці ризики можуть включати несподівані події та загрози, які важко передбачити [32, с. 177].

Використання технологій великих даних допомагає виявляти та аналізувати широкий спектр інформації, що дозволяє краще розуміти ці неочікувані ризики та розробляти ефективні стратегії їх управління.

Штучний інтелект (ШІ) знаходить практичне застосування в наступних сферах:

- Швидкий і точний кредитний скоринг для банків: ШІ допомагає економити кошти та поліпшує точність оцінки кредитоспроможності клієнтів.

- Покращення ідентифікації та автентифікації клієнтів: використання ШІ включає імітацію живих співробітників за допомогою чат-ботів та голосових помічників, а також поглиблення відносин із клієнтами.

Технологія розподіленого реєстру та блокчейн активно впроваджується в фінансових установах. Ця технологія може підвищити якість взаємодії суб'єктів фінансового ринку з органами державної влади. Незважаючи на позитивні наслідки, виникають ризики, такі як витіснення посередників з ринку через використання технології блокчейн, що може вплинути на структуру фінансового ринку.

Так, фінансові технології можна поділити на різні типи в залежності від їхнього інноваційного потенціалу:

1. Похідні фінансові технології: цей тип технологій в основному використовує та модернізує існуючі фінансові процеси та інструменти, не вносячи суттєвих інновацій. Сюди можна віднести покращені версії традиційних банківських систем, платіжних систем і т.д.

2. Інноваційні фінансові технології: цей тип технологій включає в себе революційні зміни та новаторські підходи до надання фінансових послуг. Сюди входять блокчейн-технології, штучний інтелект, віртуальні валюти, розширені реальності та інші інноваційні рішення, що перетворюють фінансовий сектор.

Такий підхід до класифікації враховує різницю між технологіями, які покращують існуючі процеси, і тими, які впроваджують радикальні зміни та революціонізують фінансовий сектор.

FinTech охоплює різноманітні категорії, орієнтовані на різні сегменти ринку та клієнтів. Ось кілька категорій FinTech:

1. FinTech BtoC (бізнес-споживач):

- Цифрові "необанки" з 100% онлайн-сервісами, які пропонують доступні рахунки та платіжні картки.
- Онлайн-джекпоти та платіжні програми для особистих фінансів.
- Інструменти управління капіталом та автоматизовані інвестиційні інструменти.

2. FinTech BtoB (бізнес-бізнес):

- Послуги, які надають фінансові послуги компаніям, такі як онлайн-переказ валюти або факторинг.

3. FinTech BtoBtoC (бізнес-бізнес-споживач):

- Платформи спільного фінансування, які об'єднують керівників проектів, трейдерів, інвесторів та фізичних осіб.
- Краудфандинг у різних формах, включаючи пожертвування з винагородою чи без.

4. Insurtech у страхуванні:

- Компанії, які впроваджують технології в сфері страхування, включаючи порівняння страхових продуктів та спільне страхування.

5. Regtechs:

- Компанії, які пропонують технологічні рішення для відповідності нормативним вимогам та комплаєнс вимогам, зокрема у сфері банківських операцій та знань про клієнтів [33, с.283].

Ці категорії відображають різноманітність FinTech та його спрямування на різні аспекти фінансового ринку та споживачів.

В сучасних умовах використання цифрових технологій важливо звертати особливу увагу на клієнтоорієнтованість у сфері фінансових послуг. Враховуючи динаміку змін у цьому секторі, ефективне використання сучасних маркетингових технологій стає ключовим елементом для підтримки нових маркетингових ініціатив.

Впровадження цифрового маркетингу відкриває широкі бізнес-перспективи, спрямовані на збільшення та утримання клієнтів, а також на встановлення довгострокових партнерських відносин з ними. Важливо враховувати, що переваги цифрового маркетингу стають ключовим елементом для розробки клієнтоорієнтованого підходу. Це не лише допомагає підвищити конкурентоспроможність, але і ефективно просуває бренди в умовах сучасного ринку [34, с. 45].

На рис.6. відображені ключові характеристики FinTech.

Вказані спостереження правильно вказують на ключові тенденції в еволюції фінансового сектору в умовах цифрової трансформації. Дійсно, цифрові технології, такі як блокчейн, штучний інтелект, аналітика великих даних, інтернет речей та інші, реформують традиційний фінансовий ландшафт.

Для традиційних фінансових установ стає важливим адаптуватися до нових умов і викликів, забезпечуючи баланс між безпекою, децентралізацією та конфіденційністю. Також, їм слід шукати можливості для використання цифрових технологій для покращення фінансових продуктів та зміни бізнес-моделей.

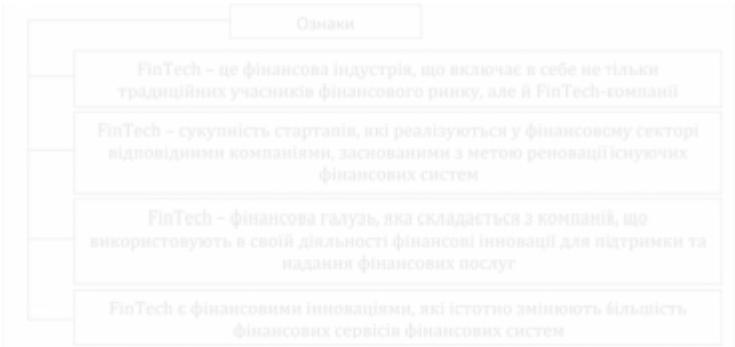

Рис. 6 Ключові ознаки FinTech: [35, с. 213]

Цифрові фінансові послуги несуть певні переваги користувачам (табл. 4).

Таблиця 4

Основні переваги розвитку цифрових сервісів для фінансової інфраструктури	
Перевага	Опис переваги

Інновації	Точка конвергенції між консервативними фінансовими системами та інноваціями у фінансовому секторі стимулюватиме розвиток типів бізнес-моделей, які будуть сприяти подальшому розквіту цифрових фінансів. Водночас завданням для національної економіки буде створення сприятливого регуляторного режиму та стандартів відповідності, які не будуть перешкоджати розвитку, особливо в сегментах, де це питання є особливо важливим (найбідніші регіони та групи населення).
Широкий доступ	Доступні фінанси — це ключовий драйвер подальшого сталого глобального суспільства зі справедливим розподілом і доступом до ресурсів, процвітанням, обміном вартістю та відповідністю фінансових послуг.
Прозорість	Прозорість підвищує довіру до всіх процесів і пропускну здатність операційних потоків. Доступність і безпека — головні фактори. Це вимагає більш високого рівня міжнародного співробітництва та ініціатив щодо стандартизації процедур і сталого регулювання цифрових платежів та грошових переказів, а також вирішення технологічних проблем, що виникають у зв'язку з цим. Окрім того, важливо стежити за регуляторною системою та реформами для ефективного захисту інтересів споживачів та інвесторів, особливо в сегментах малого та середнього бізнесу, які є надто чутливими до надмірного регуляторного тиску.

Однією з ключових вимог у цьому контексті є здатність швидко реагувати на зміни в індустрії та впроваджувати інновації. Деякі з інструментів, які можуть допомогти традиційним фінансовим установам досягти конкурентоспроможності в умовах цифрової економіки, включають в себе:

1. Впровадження новітніх технологій: Використання блокчейну, штучного інтелекту та інших інноваційних рішень для оптимізації процесів, підвищення ефективності та забезпечення нових функціональних можливостей.

41

2. Розвиток мобільних та онлайн-сервісів: створення зручних, безпечних та доступних цифрових платформ для клієнтів для здійснення фінансових операцій.

3. Удосконалення безпеки та конфіденційності: розробка і впровадження механізмів захисту від кіберзагроз та збільшення рівня конфіденційності та безпеки даних клієнтів.

4. Співпраця з FinTech-компаніями: встановлення партнерських відносин та співпраця з інноваційними FinTech-компаніями для обміну технологічними знаннями та швидкого впровадження нововведень.

5. Розвиток дизайну продукту: створення продуктів та послуг, що відповідають потребам та очікуванням сучасних клієнтів, з фокусом на зручність та інновації.

Ці стратегії дозволяють традиційним фінансовим установам залишатися конкурентоспроможними та адаптованими до змін у фінансовому секторі, що приводить до формування сучасної фінансової екосистеми.

2.2. Цифрові фінанси

Економіка стрімко оцифровується, а цифрові фінанси (Digital Finance), як найважливіша її частина, вже інтегрується в нашу реальність.

Одним із найважливіших проявів цифровізації є цифрові фінанси, які є фінансовими потоками (що характеризуються новими технологічними можливостями та активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)) на основі цифровізації (з використанням цифрової інфраструктури) для створення та надання нових фінансових послуг, що

42

дозволяють через трансфер фінансових інновацій (включаючи фінансові технології) модернізувати традиційні фінансові продукти та послуги на фінансовому ринку.

Цифрові фінанси включають фінансові потоки від усіх видів фінансових продуктів та послуг, таких як платежі, ощадні рахунки, кредит, страхування тощо; всіх видів користувачів, у тому числі фізичних осіб, організацій та державних структур (всіх рівнів); всіх видів постачальників фінансових продуктів та послуг, включаючи банки, платіжні системи, інші фінансові організації, телекомунікаційні компанії, фінтех-компанії, стартапи, роздрібних та оптових продавців та інші організації [36].

Цифровізація проявляється у різних іпостасях, а процес цифровізації виступає основним каналом впливу фінансових інновацій (включаючи фінансові технології) на фінансовий ринок.

Цифрові фінанси є фінансовою екосистемою нового покоління, яка використовує передові технології, інновації, дані та ресурси (включаючи людський капітал) для підвищення та диференціації функцій фінансів. Водночас наявність цифрової екосистеми недостатня, цифрові фінанси мають забезпечити експоненційну вигоду для економіки, знижуючи ризики та витрати для заінтересованих сторін [37].

Цифрові фінанси є частиною цифрової економіки, проте торкаються фінансової сфери (платежі, кредити, інвестиції тощо). Провідниками цифрових фінансів є як традиційні фінансові організації, і Фінтех-компанії, які надають нові фінансові продукти та послуги, тобто. цифрові фінанси охоплюють традиційні фінансові організації та Фінтех-компанії.

На основі обширних громадських консультацій та роз'яснювальної діяльності щодо цифрових фінансів 24 вересня 2020 року Європейська комісія ухвалила пакет заходів у сфері цифрових фінансів. Цей пакет включає в себе стратегію цифрового фінансування та законодавчі пропозиції стосовно криптоактивів та цифрової стійкості, спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності фінансового сектору ЄС. Ці ініціативи призначені надати споживачам доступ до інноваційних

фінансових продуктів, забезпечуючи водночас захист їх прав та фінансову стабільність. Розвиток цифрових фінансових послуг може сприяти модернізації європейської економіки в різних секторах та перетворити Європу в глобального лідера у цифровій сфері. Комісія активно сприяє взаємодії між новими стартапами та відомими фірмами у фінансовому секторі, одночасно усуваючи пов'язані з цим ризики [38].

Програма "Цифрові фінанси 2020" представляє собою серію заходів, проведених у співпраці з державами-членами в період з лютого по червень 2020 року, спрямованих на вивчення FinTech та цифрових інновацій у фінансовому секторі для розробки нової стратегії ЄС щодо цифрових фінансів. Одночасно Європейська комісія організувала онлайн-дискусії за круглим столом з ключовими зацікавленими сторонами, відкриті для громадськості [39].

В рамках стратегії цифрових фінансів для Європи заходи щодо цифрових фінансів у 2020 році триватимуть, спрямовані на наближення запропонованих заходів до громадян. Ці заходи нададуть можливість зацікавленим сторонам та громадськості послухати експертів Європейської комісії, які представлять новий пакет цифрових фінансів, та отримати відповіді на їхні запитання.

Стратегія цифрових фінансів визначає загальні риси того, як Європа може підтримати цифрову трансформацію фінансів у найближчі роки, водночас регулюючи її ризики. Стратегія визначає чотири основні пріоритети: усунення фрагментації на єдиному цифровому ринку, адаптація нормативної бази ЄС для сприяння цифровим інноваціям, сприяння фінансуванню на основі даних та вирішення проблем і ризиків за допомогою цифрової трансформації, включаючи підвищення цифрової операційної стійкості фінансової системи.

Важливою частиною цифрових фінансів є Фінтех, головну відмінність якого представляючи здатність створювати фінансові інновації. Нова хвиля Фінтеха розвивається знизу вгору, тобто. створюється головним чином у гнучких стартапах,

44

які прагнуть порушити традиційні правила на фінансовому ринку. Цей новий стартап-тренд, у поєднанні з посткризовими реформами регулювання (що стимулював структурні зміни у галузі), підштовхує чинні фінансові інститути зосереджуватися на технологіях конкурування з загрозою, що створюється новими стартапами [40].

Виходячи із аналізу основ цифрової економіки, цифрових технологій, характеристик послуг та сервісів, а також особливостей надання цифрових і фінансових послуг, та враховуючи тенденції та нюанси розвитку фінтеху та цифрових фінансів, ми визначаємо цифрові фінансові послуги як форму економічної діяльності в умовах цифрової економіки. Це відноситься до операцій купівлі-продажу фінансових продуктів у формі цифрової транзакції, яка базується на процесі створення та розподілу цінності для споживача у матеріальній чи нематеріальній формі за допомогою цифрових технологій.

Обґрунтування сутності цифрових фінансових послуг представлено на рис. 7.

Рис. 7 Обґрунтування сутності «цифрових фінансових послуг» [41]

Цифрові фінансові послуги представляють собою синергію ключових характеристик цифрових, фінансових і традиційних послуг, продуктів та сервісів, які надаються фінтех-компаніями. Ця синергія виникає з об'єднання бізнес-моделей цифрової економіки, мережових та інформаційно-комунікативних технологій, а також відповідного розвитку суспільно-економічних зв'язків у глобалізованому світі та процесах формування інформаційного суспільства.

Важливо відзначити, що між цифровими та традиційними фінансовими послугами існують значущі відмінності. Ці різниці охоплюють різні аспекти взаємодії між споживачем та постачальником послуг, доступність послуг, методи, географію та середовище їх надання. Також розглядаються можливість стандартизації, масштабування та автоматизації послуг, рівні використання цифрових технологій, потенціал для задоволення майбутнього попиту та формування спільноти, а також необхідність захисту прав інтелектуальної власності та протиправної діяльності третіх осіб, а також особливості формування витрат [42]. Порівняльна характеристика цифрових і традиційних фінансових послуг представлена у Додатку А.

Порівняльний аналіз вказує на те, що цифрові фінансові послуги відрізняються від традиційних послуг за більшістю характеристик. Вони також мають спільні ознаки з продуктами та сервісами, але їх трансформаційне значення та роль у формуванні нових підходів до фінансової взаємодії людей, бізнесів та держави істотно відрізняються [43].

З нашого погляду, цифрові фінансові послуги та фінтех-модель їх надання мають кілька переваг у порівнянні з класичною моделлю фінансових послуг. Серед цих переваг можна виділити вищу швидкість надання послуг, кращу часову та географічну доступність, інклюзивність для малозабезпечених категорій громадян, зрозумілість завдяки інтуїтивним інтерфейсам, меншу вартість та гнучкість у створенні персоналізованих фінансових пропозицій. Успішність цифрових

фінансових послуг залежить від комбінації цифрових технологій та бізнес-інновацій, обраної фінтех-компанією в межах конкретного фінтех-напрямку, такого як платежі, цифровий банкінг, кредитування, страхування та управління капіталом.

У своїй діяльності компанії, які діють у фінтех-моделях та надають цифрові фінансові послуги, активно користуються так званими сприяючими цифровими технологіями. Ці технології, які мають переважно трансформаційний характер, включають в себе:

1. Блокчейн: охоплює криптовалюти, смарт-контракти та бази даних.
2. Штучний інтелект: використовується для оцінки кредитоспроможності, управління ризиками, підвищення ефективності та зменшення експлуатаційних витрат.
3. Великі дані: використовуються для аналізу клієнтської поведінки та формування персоналізованого ціноутворення.
4. Інтернет речей: застосовується для автоматизації процесів збору та обробки даних, а також вимірювання поведінки клієнтів.
5. Біометрія: використовується для автоматизації процесів збору та обробки даних та вимірювання поведінки клієнтів.
6. Хмарні сховища та обчислення: використовуються для обробки великих потоків даних та транзакцій у режимі реального часу, забезпечуючи швидке та безперебійне обслуговування.
7. Робототехніка: включає сервіси цифрової взаємодії з клієнтом, чат-боти, кол-центри, смарт-банкомати та термінали.
8. Віртуальна й доповнена реальність: надає нові канали доступу для клієнтів, гейміфікацію фінансових послуг.
9. Інтерфейси прикладного програмування та мобільні технології: дозволяють вбудовувати фінансові послуги в платформи та екосистеми е-комерції, забезпечують омніканальний доступ до фінансових послуг та інтеграцію їх у спосіб життя споживачів. Також розширюють можливості здійснення транзакцій, збережень та інвестицій, а також трансформують

48

відділення фінансових установ у платформи для навчання цифровій фінансовій грамотності та консультаційних фінансових послуг.

Цифрові фінанси є неотдільною частиною фінансового сектору та представляють собою продукт фінтеху, що надається через різноманітні форми електронної комерції. Вони використовують сучасні інформаційні та цифрові технології з метою влаштування потреб та цінностей різних категорій осіб за різними параметрами, такими як гендер, фінансовий статус, місце проживання, соціальний статус та вид зайнятості. Цифрові фінансові послуги істотно відрізняються від традиційних фінансових послуг. Засновані на сучасних цифрових технологіях, вони представляють собою іншорідний елемент **за своїм трансформаційним значенням та роллю у формуванні нових підходів до фінансової взаємодії між людьми, бізнесом та державою**. Цифрові фінансові послуги об'єднують ключові характеристики цифрових, фінансових та традиційних послуг, створюючи продукт і сервіс, який надається фінтех-компаніями завдяки синергії бізнес-моделей цифрової економіки та використанню мережевих та інформаційно-комунікативних технологій.

2.3 Цифрові валюти центральних банків

Фінансові інновації (включаючи фінтех) можуть підвищувати досягнення центральними банками своїх цілей щодо інфляційного таргетування та фінансової стабільності.

Фінтех-стартапи та їх розробники можуть створити проблеми, які для фінансових регуляторів не є абсолютно новими. Важливим є питання формування правил, що сприяють появі фінансових інновацій та їх неущербному розвитку для стабільності та довіри.

49

У звіті Банку міжнародних розрахунків від 1996 року щодо електронних грошей [44] розглядалася можливість випуску електронних грошей центральними банками як політичної відповіді на широке їх поширення серед громадськості та пов'язане з цим ослаблення контролю над грошово-кредитною політикою та втрату доходів від сеньйоража.

Цифрові валюти центральних банків (ЦВЦБ) можуть передбачати ряд переваг для своїх користувачів: – зменшення витрат та підвищення швидкості функціонування міжбанківського ринку; – проведення операцій центральним банком на відкритому ринку в неперервному та цілодобовому режимі (24/7) та зменшення ризику overnight-транзакцій; – спрощена система виплати відсотків за валютою центрального банку та уникнення політики обмежень на основі нульової нижньої межі; – заміна існуючих спільних завдань кредитування та створення грошей комерційними банками більш вузькою банківською системою, в якій фінансові установи мають повну рівність та практично (або зовсім) не мають левериджу [45].

Поява технології розподілених реєстрів може бути деяким викликом регуляторам за рахунок зменшення їх функціоналу та потенційного усунення необхідності в ньому.

Центральні банки можуть реагувати на загрози широкого поширення цієї технології шляхом випуску своєї цифрової валюти; проте виникає питання ефективності її введення як більш доступної грошової одиниці. Необхідно врахувати потенційний вплив на фінансову стабільність, платіжну систему, безпеку транзакцій, фінансові інновації, депозити в комерційних банках, трансмісійний механізм грошово-кредитної політики, технології, ступінь децентралізації, види організацій, які можуть функціонувати в такій системі, і методи їх регулювання.

Надання широкого доступу до балансу центрального банку може викликати серйозні проблеми. Основне завдання полягає в переході від кількох десятків оптових партнерів до тисяч або навіть мільйонів роздрібних власників рахунків, які конкурували б прямо з депозитними рахунками в комерційних банках [46]. Цифрова валюта центрального банку може

50

викликати заміну класичної ролі центральних банків на роль великого роздрібного продавця на вершині багаторівневої системи ліквідності. Оскільки комерційні банки в значній мірі залежать від депозитів і створення кредитів з системи часткових резервів, Цифрова валюта центрального банку може негативно позначитися на фінансовому стані фінансових установ у частині їхнього основного джерела фінансування, особливо якщо вони не здатні використовувати інші джерела фінансування.

Деякі функції є спільними для інших форм грошей (Рисунок 8). Кошти є одноранговими, виступають як зобов'язання центрального банку, проте не є електронними. Комерційні банківські депозити є обов'язком банку, що їх випускає. В даний час вони знаходяться в електронній формі та обмінюються централізовано. Більшість товарних грошей, таких як золоті монети, також можуть бути передані одноранговим способом, але не є зобов'язанням будь-кого, і не є електронними.

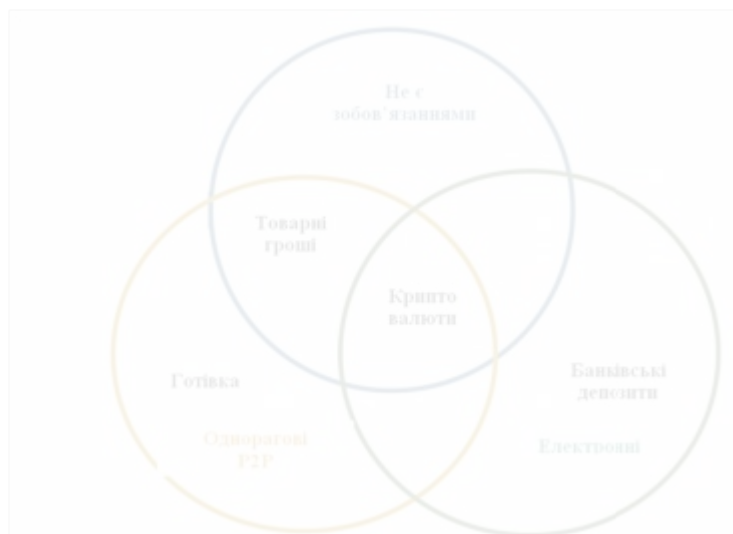

Рис. 8 Загальні функції для різних форм грошей

Адаптувавши визначення СРМІ, можна дати визначення ЦВЦП, вказавши, що вони є електронними зобов'язаннями центрального банку, здатні використовуватися в обміні між рівними учасниками. Однак це визначення ігноруватиме важливу особливість інших форм грошей центрального банку, а саме доступність.

Нині лише одна форма грошей центральних банків (готівка) доступна кожному, тоді як розрахункові рахунки центрального банку зазвичай доступні лише обмеженому колу осіб, головним чином банкам. Ми включасмо універсальну доступність (тобто простоту отримання та використання) на додаток до електронного та випущеного центральним банком при визначенні нової концепції ЦВЦБ [47]

Об'єднання вищезгаданих властивостей з визначенням СРМІ (2015) дозволяє встановити нову таксономію грошей: емітент (центральный банк чи інше); форма (електронна або фізична); доступність (універсальна чи обмежена); механізм передачі [(централізований або децентралізований, тобто рівний-рівному (P2P)); рівень ризику (безризиковий або наявність ризику)]. Дана таксономія відображає суть двох можливих видів ЦВЦП, що виникають на практиці (розрізняються). яких є електронними, випущені центральним банком та однорангові [48].

Існує чотири різні види електронних грошей центрального банку: два види ЦВЦБ і два види депозитів центрального банку. Найбільш відомими формами депозитів у центральному банку є ті, що зберігаються в комерційних банках (їх часто називають розрахунковими рахунками чи резервними рахунками). Іншою формою є (принаймні теоретично) депозити широкому загалу. Тобін (1987) називає цю форму депонованими валютними рахунками (DCAs) [49]. Поки що центральні банки зазвичай воліють не надавати DCAs. Універсально доступні форми грошей, що не випускаються центральним банком, включають криптовалюту, товарні гроші, депозити комерційних банків та мобільні гроші. Криптовалюта межує з ЦВЦП,

враховуючи, що відрізняється лише одна її властивість. Інші три форми валюти більш віддалені, оскільки вони або фізичні, або «неоднорангові» [50].

Ряд інших форм грошей є загальнодоступними. Існує також можливість використання криптовалюти у приватному секторі. Вони передаватимуться одноранговим способом за допомогою розподіленого реєстру, але між певними фінансовими організаціями.

Якщо йдеться про прогнози впровадження ЦВЦБ, то більшість центральних банків, швидше за все, у найближчому майбутньому не будуть випускати цифрові валюти центрального банку (ЦВЦБ), але багато з них розглядають цю можливість. Навіть якщо ЦВЦБ створений для широкого використання, на даний момент він обслуговує лише обмежену частину населення світу. Ймовірно, це може змінитися.

Як і минулого року, опитування вказує на те, що п'ята частина центральних банків, що представляються разом, ймовірно, випустить загальнодоступний ЦВЦБ протягом наступних трьох років. Крім того, близько 21% юрисдикцій (у порівнянні з 14% минулого року) вважають це можливістю (Рисунки 9, 10).

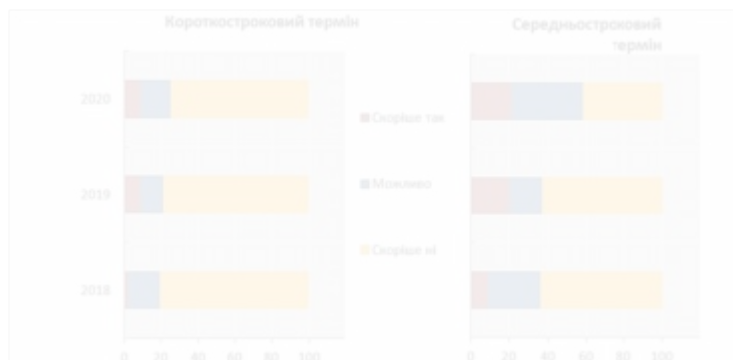

Рис. 9 Ймовірність випуску роздрібних ЦВЦБ (короткостроковий та середньостроковий періоди) [51]

З рисунку 9 видно, що, центральні банки країн, що розвиваються, вважають себе більш схильними до випуску цифрових валют центрального банку (ЦВЦБ) загального призначення, ніж центральні банки розвинутих країн. Проте, на відміну від минулих років, п'ята частина центральних банків розвинених країн, які взяли участь у опитуванні, вважають, що випуск ЦВЦБ загального призначення принаймні "можливий" у короткостроковій або середньостроковій перспективі, що є збільшенням порівняно з попереднім роком.

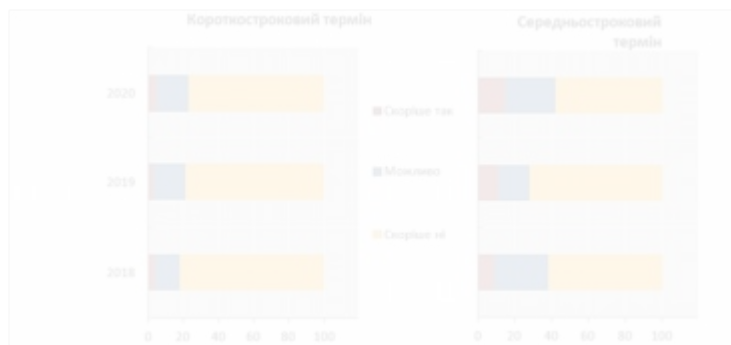

Рис. 10 Ймовірність випуску оптових ЦВЦБ (короткостроковий та середньостроковий періоди) [51]

Дані рисунку 10 підтверджують, що випуск оптових ЦВЦБ вважається менш ймовірним порівняно із ЦВЦБ загального призначення, і цікавість в цьому питанні є більш вираженою в країнах, що розвиваються. Однак аналогічно до тенденції, яку спостерігається відносно ЦВЦБ загального призначення, опитування вказує на постійне зменшення кількості юрисдикцій, які прогнозують оптовий ЦВЦБ у короткостроковій та середньостроковій перспективі як "дуже малоймовірний", та збільшення кількості тих, які вважають це "можливим" у середньостроковій.

В загальному, близько 60% центральних банків все ще вважають випуск будь-якого типу ЦВЦБ малоймовірним у найближчому майбутньому (тобто в короткостроковій та середньостроковій перспективі). Однак ця неохоча більшість

поступово зменшується, головним чином через зменшення частки "дуже малоімовірних" оцінок та зростання кількості юрисдикцій, які вважають видачу "можливою", як серед розвинених, так і серед країн, що розвиваються.

Щодо практичних заходів щодо впровадження цифрових валют центральними банками, найближчий крок буде взяти в рамках нового проєкту Банку міжнародних розрахунків (БМР) під назвою "Данбар" [52]. Центральні банки Австралії, Малайзії, Сінгапуру та Південної Африки створять прототипи платформ для транскордонних розрахунків за допомогою цифрових валют центрального банку (ЦВЦБ). Цей проєкт спрямований на розроблення прототипів загальних систем для міжнародних переказів, використовуючи декілька ЦВЦБ. Метою є усунення посередників під час розрахунків у цифрових валютах з метою скорочення часу та витрат на транзакції. Інноваційний хаб БМР у Сінгапурі очолює цей проєкт, а очікується, що його результати будуть представлені на початку 2024 року.

У висновках можна зазначити, що ставлення світових центральних банків до цифрових валют зазнало еволюції від початкового неприйняття ідеї до проведення пілотних проєктів національних цифрових валют. На сучасному етапі експерти вважають, що центральні банки визначатимуть майбутнє грошей у наступному десятилітті. Згідно зі звітом Банку міжнародних розрахунків, станом на початок 2021 року понад 80% центральних банків вивчають аспекти цифрових валют центрального банку. Незважаючи на те, що більшість центральних банків залишаються на етапі теоретичних досліджень та пілотних проєктів, опитування свідчить про те, що інтерес до впровадження цифрових валют центрального банку зростає. Висновок також вказує, що з деяким прискоренням робота зі створення цифрових валют у різних країнах може здати на тиск через цифрову трансформацію фінансового сектору, зменшення використання готівки.

РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

3.1 Фінансовий ринок України в умовах правового режиму воєнного стану

У 2022 році у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні було прийнято надзвичайний Закон про особливості діяльності фінансового сектору, що призвело до призупинення процесу імплементації європейських практик у фінансовому секторі. Це створило значні перешкоди з адаптації законодавчої бази для належного функціонування фінансового сектору. Після війни важливим завданням буде швидке прийняття нових законів, а також урахування особливостей українського середовища з метою збереження національних фінансових установ та створення умов для їх конкурентоспроможності. Створення єдиного регуляторного центру для учасників фінансово-банківського сектора і встановлення єдиної системи правил сприяло розвитку фондового ринку через створення першого фінансового хабу. Також був запланований запуск Українського міжнародного фінансового центру до кінця 2023 року, який мав включати п'ять ключових інституційних установ [53]. Ці плани включали створення консультативної ради, бюро зв'язків з інвесторами, арбітражного центру, універсальної біржі та фінансово-інфраструктурного холдингу. Однак через війну, що вибухнула в країні, реалізація цих амбітних планів, спрямованих на співпрацю з фінансовим ринком України, була ускладнена.

Незважаючи на тимчасові складнощі, Україна продовжувала вірити у свою здатність досягти поставлених цілей та розвивати фінансовий ринок. Реформи залишалися на першому плані, а зусилля були спрямовані на забезпечення

58

стабільності й надійності фінансової системи. Основною метою було створення фінансового центру, який став би символом розвитку України в глобальному фінансовому середовищі.

Фінансовий ринок України ґрунтується на спільній діяльності чотирьох основних "стовпів" фінансового сектора: Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Міністерства фінансів України та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Ці органи регулюють ринок і спільно реалізують Стратегію розвитку фінансового сектора України до 2025 року [54].

Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році фінансові регулятори були змушені переглянути та оновити Стратегію розвитку фінансового сектору до 2023 року. В оновленій Стратегії мають бути враховані першочергові заходи, викладені в розробленому Плані відновлення України. Національною радою відновлення України. Оновлена Стратегія спрямована на задоволення фінансових потреб учасників ринку шляхом надання необхідних фінансових послуг у фінансовій екосистемі. Ці учасники можуть бути об'єднані згідно з такими критеріями:

Провайдери фінансових послуг:

- Включають фінансові посередники та державні інституції.
- Створюють фінансові продукти та сервіси для кінцевих споживачів.

Інфраструктура й технології:

- Включають державні інституції, банки, небанківські фінансові установи та ФінТех-компанії.
- Надають різноманітні продукти, сервіси та рішення для провайдерів фінансового ринку та інших учасників фінансового сектора.

Регуляція та контроль:

59

- Включають державні інституції та саморегульовальні організації учасників ринку.
- Затверджують та погоджують правила взаємодії та вимоги до учасників екосистеми, контролюють їх дотримання, здійснюють пруденційний нагляд та загальний моніторинг діяльності.

Експертиза:

- Включає взаємний моніторинг учасниками ринку і державними інституціями ефективності діяльності й рівня задоволення сервісами.

- Сприяє професійному розвитку учасників екосистеми та покращенню продуктів і сервісів.

Ці області взаємодіють для забезпечення надання необхідних фінансових послуг учасниками фінансової екосистеми.

Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2025 року визначає його перспективу як формування інтегрованої системи в міжнародному контексті, створення ефективного, стійкого та конкурентоспроможного фінансового сектора, що динамічно розвивається та приносить значний внесок у стале та всебічне економічне зростання України. Місія фінансового сектору України, відповідно до Стратегії на 2025 рік, полягає у тому, щоб він виступав як каталізатор сталого і інклюзивного розвитку економіки України та сприяв підвищенню добробуту громадян через ефективне накопичення, розподіл та обіг фінансових ресурсів у економіці.

У своїй стратегії, ухваленій до 2025 року, визначено п'ять основних напрямків розвитку фінансового сектора, кожен з яких має свої стратегічні цілі та показники виконання. В умовах військового конфлікту, реалізація стратегії може ускладнюватися, але державні органи, такі як Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство фінансів України, Міністерство цифрової трансформації, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Міністерство економіки України, активно працюють для досягнення запланованих цілей у максимально можливому обсязі.

60

У період війни фінансовий сектор стикнувся з суттєвими викликами та трансформаціями. З початком конфлікту в Україні не було зафіксовано заснування жодної нової фінансової установи, проте багато учасників ринку залишив його. У другому кварталі 2022 року відбулися невеликі зміни в структурі сектора, переважно відзначені в небанківських фінансових установах. Протягом 2022 року з Реєстра було виключено 91 кредитну спілку, 13 страхову компанію, 30 фінансових компаній, 66 ломбардів та 2 банки. Більшість установ, які залишили ринок, втратили свої ліцензії, а значна частина з них функціонувала на територіях, що знаходяться поза контролем України, таких як ОРДЛО та Крим [55].

Активна фаза бойових операцій суттєво вплинула на обсяги та структуру активів фінансових установ. Окупація та анексія територій призвели до значущого зменшення активів у всіх фінансових установах, за винятком страхових компаній. Банки складають основну частку активів на фінансовому ринку (88,2%), тоді як небанківські фінансові установи становлять лише 11,8%, проте їхня частка швидко зменшується. Умови воєнного періоду призвели до введення нових правил у формуванні резервів за відтермінованими кредитами та визнанні непрацюючих кредитів у корпоративному сегменті. Це призвело до зростання обсягів збитків у секторі, але в цілому сектор залишається прибутковим. Кредитний ризик визнається одним із ключових факторів, які впливають на капіталізацію фінансових установ, особливо в умовах війни [55].

У зв'язку з викликами війни для українського фінансового ринку слід відзначити, що ці виклики мають серйозні наслідки для різних аспектів ринку. Передусім, війна призводить до зростання більшості ризиків, зокрема фінансових, з кредитним ризиком на чолі. Це призводить до додаткового тиску на якість кредитного портфеля та власний капітал фінансових установ через формування резервів. Оцінка кредитного ризику та відображення кредитних збитків у фінансовій звітності стають важливими завданнями для фінансових установ.

Другий аспект включає зниження попиту на фінансові послуги, зокрема кредити, через низьку платоспроможність, втрату доходу та економічну нестабільність. Це призводить до дисбалансу в кредитному портфелі та збільшення відрахувань у резерви, що збільшує ризик зниження прибутковості. Фінансовим установам слід адаптувати свої бізнес-моделі до умов воєнного часу для збереження операційної прибутковості.

Третій аспект передбачає зміни в регуляторному підході до небанківських фінансових послуг з метою забезпечення ринкової дисципліни та захисту прав споживачів. Регулятор вживає заходів впливу за порушення нормативів та ризикової діяльності.

Четвертий аспект передбачає здійснення оцінки якості активів та загального стану фінансового ринку регулятором після стабілізації економічної та політичної ситуації. Це допоможе визначити необхідний рівень капіталу для безпечної та ефективної діяльності фінансових установ. Усі ці виклики та зміни на фінансовому ринку, спричинені війною, можуть призвести до "очищення" ринку, з одного боку, через залишення сильних гравців, а з іншого – до зниження конкуренції та якості послуг. Регулятор повинен збалансувати ці процеси для забезпечення здорового ринку та збереження надійних учасників.

Отже, вплив викликів війни суттєво відобразиться на українському фінансовому ринку, проявляючись у зростанні ризиків, змінах у попиті на фінансові послуги, модифікаціях регуляторних підходів та необхідності оцінювання загального стану ринку. Після завершення конфлікту ринок вимагатиме відновлення та розвитку, що породить потребу у різноманітних фінансових посередників для задоволення потреб різних груп споживачів фінансових послуг.

3.2 Вплив інновацій на еволюцію та підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку України

62

В Україні ключовим кроком для розвитку та прискорення впровадження цифрових технологій на фінансовому ринку є масштабний покроковий план, розроблений Національним банком України (НБУ) – «Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року». Цей стратегічний документ визначає принципи та складові стабільної фінтех-екосистеми, конкретизує ключові напрями та детально аналізує показники розвитку екосистеми. Основне завдання стратегії – забезпечити сталий розвиток інновацій, розвиток господарства без готівки, а також підвищення фінансової грамотності споживачів та підприємств [56].

Стратегія погоджена Радою з фінансової стабільності 19 липня 2023 року та замінила довоєнну Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Основна мета стратегії сфокусовано на спротив російській агресії та відновленні країни, будівництві інноваційного фінансового ринку з масштабною фінансовою інклюзією для громадян та підприємств, а також надання зручних та безпечних сервісів та продуктів, доступних за доступними цінами та каналами поширення.

Цифрові технології в фінансовому ринку України охоплюють широкий спектр інновацій, включаючи:

1. Інтернет речей (IoT): забезпечує зв'язок і обмін даними між фінансовими пристроями та системами, сприяє автоматизації та оптимізації процесів.
2. Роботизація та кіберсистеми: використовуються для автоматизації рутинних завдань, оптимізації робочих процесів та підвищення продуктивності.
3. Великі дані (Big Data): дозволяють аналізувати великі обсяги інформації для прийняття обґрунтованих рішень та прогнозування тенденцій на ринку.
4. Безпаперові технології: використовуються для здійснення електронних та безготівкових операцій, спрощуючи обіг документів.

5. Штучний інтелект (AI): забезпечує автоматизацію процесів прийняття рішень, виявлення шахрайства та покращення обслуговування клієнтів.
6. Адитивні технології (3D-друк): можуть застосовуватися для виготовлення персоналізованих фінансових пристроїв та кредитних карт.
7. Хмарні та туманні обчислення: забезпечують зручний та безпечний доступ до обчислювальних ресурсів та зберігання даних.
8. Безпілотні й мобільні технології: Використовуються для оптимізації доставки фінансових послуг та мобільних платежів.
9. Квантові технології: Забезпечують високу швидкість обчислень та захист від кіберзагроз.
10. Біометричні технології: Використовуються для ідентифікації користувачів та підвищення безпеки транзакцій.
11. Технології ідентифікації та блокчейн: Забезпечують безпеку та недоторканість фінансових транзакцій.
- Ці технології взаємодіють, створюючи інтегровану інфраструктуру для сучасного фінансового сектору (Таблиця 5).

Таблиця 5

Цифрові технології на фінансовому ринку України		
№	Назва	Характеристика
1	Необанкінг	Глобальний тренд, популярність якого пояснюється зручністю та швидким реагуванням на запит клієнта. Необанки продовжать витіснити традиційний банкінг – фізичні особи заходять до банків набагато рідше, ніж 2 роки тому. Digital-банки активно розширюватимуть свою частку на фінансовому ринку.

2	Криптовалюта	Темпи зростання криптоіндустрії у світовому масштабі випереджають усі традиційні галузі, в Україні також. Держава поступово створює правове поле для легалізації криптобізнесу в країні, що стимулює його розвиток, зокрема прихід міжнародних гравців, збільшення інвестицій у даний сектор, розвиток локальних проєктів та зростання кількості криптостартапів.
3	Штучний інтелект і машинне навчання	Додатковий інструмент для підвищення якості сервісу, модернізації послуг та запровадження нових продуктів. Запровадження чат-ботів, голосових та віртуальних помічників для здійснення фінансових операцій, оцінювання їх кредитоспроможності та визначення ризиків. Задовольняють потреби надавачів, споживачів фінансових послуг, учасників ринку та держави, яка характеризується конкурентністю та цілісністю, інвестиційною привабливістю та прибутковістю, технологічною та юридичною захищеністю, забезпеченням синергії та рівністю права і можливістю всім стейкхолдерам, потужністю та інноваційністю, безпечністю та інтегрованістю в глобальну екосистему.
4	Фінансові екосистеми	З прийняттям чинності Закону України «Про платіжні послуги» в 2022 році, відкритий банкінг має запрацювати з 2025 року.
5	Open banking	Це розширить можливості банків, фінансових технологій та клієнтів. Банки матимуть додатковий канал для продажу своїх продуктів, що скоротить їх витрати на утримання великих фронт-систем.

Джерело: складено за даними [57]

В 2021 році був прийнятий і в 2022 році набув чинності Закон «Про платіжні послуги», що став революційним для фінансового ринку України. Одним із ключових нововведень є гармонізація законодавства України з правовими актами Європейського Союзу, зокрема з Другою платіжною директивою (PSD 2), що призвело до запровадження концепції Open Banking. Для успішної реалізації цієї концепції регулятору необхідно розробити нову нормативно-правову базу та стандарти

роботи Open Banking. Таким чином, Національним банком України було ініційовано створення ринкового об'єднання «Ukrainian Open Banking API Hub» [58].

Головною метою цього об'єднання є ініціація публічного діалогу між ключовими учасниками ринку фінансових та суміжних послуг. Це спрямовано на ефективне використання можливостей, які відкриває відкритий банкінг. Одним із основних завдань є розробка нових нормативно-правових механізмів та стандартів для роботи в умовах Open Banking, оцінка та мінімізація ризиків, пов'язаних з впровадженням нових продуктів та інструментів. Також важливо забезпечити учасників ринку інформацією про можливості, а також розповсюдження інформації про нові послуги та продукти серед кінцевих споживачів.

Протягом періоду з 2021 по 2022 роки український фінансовий ринок поповнився п'ятьма новими фінтех-компаніями, що детально висвітлено на рисунку 11. Важливо відзначити, що вплив пандемії не виявив негативного впливу на бізнес у цьому сегменті. Узагальнюючи, кількість фінтех-компаній на фінансовому ринку перевищує 200, а загальна оцінка цього ринку становить приблизно 1 мільярд доларів США [59].

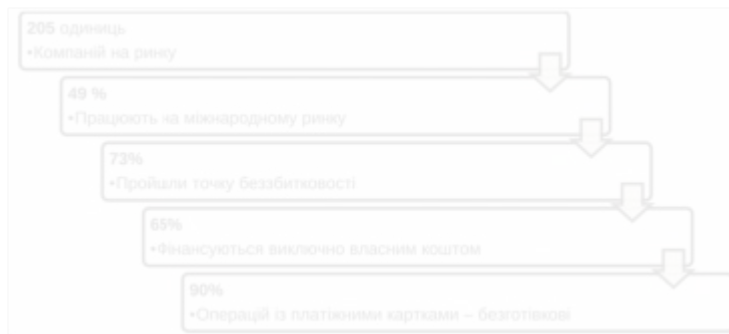

Рис. 11. Фінтех діяльність на фінансовому ринку України в цифрах [60]

Майже половина з усіх фінтех-компаній активно працює на міжнародному рівні, при цьому 65% з них фінансується за рахунок власних коштів. Важливими факторами впливу на цей фінансовий ринок є ініціативи державних органів.

Протягом зазначеного періоду Національний банк України, Міністерство цифрової трансформації та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) активно працювали над численними проектами, що мали прямий або опосередкований вплив на галузь цифрових технологій. Зокрема, НБУ запустив ряд проектів та прийняв ряд нормативно-правових актів [60].

- 1) Розроблено концепцію розвитку інноваційних наглядних (СупТех) та регуляторних (РегТех) технологій.
- 2) Укладено Меморандум про сприяння конкурентному платіжному ринку.

3) Представлений проект концепції створення в Україні системи миттєвих платежів.

4) Взято участь у розробці Закону України "Про платіжні послуги", який визначає можливість регулятора випускати цифрову валюту, розширювати продуктовий спектр для поточних учасників ринку, сприяє появі дев'яти нових категорій надавачів платіжних послуг, змінює процес переказу коштів для небанківських фінансових установ, сприяє введенню відкритого банкінгу та забезпечує прозорість інформації для клієнтів.

У свою чергу, НКЦПФР дозволила торгівлю акціями 12 американських компаній на українському фондовому ринку та позабіржовому ринку, розширивши перелік іноземних інвестиційних можливостей для українських громадян до 85 цінних паперів. Також важливими подіями для українського фінтех-ринку стали:

1) Створення Ukrainian Open Banking API Hub в Україні.

2) Перший раз виставка українських компаній була представлена на найбільшій IT-конференції світу, Web Summit (підбір компаній проводився Українським фондом стартапів та Ukrainian Hub).

3) Введення в робочий режим трьох нових необанків після успішного завершення пілотних проектів.

Протягом 2021 року на фінансовому ринку України відзначалася тенденція до кооперації та поглиблення: 42% фінтех-компаній активно взаємодіяли з банківським сектором, причому основними конкурентами стали IT-компанії. Також вперше з 2016 року іноземна компанія придбала український банк – угода була укладена між БТА Банком та казахським банківським холдингом Kaspi.kz. Серед секторів діяльності українських стартапів найбільш популярною є технологічна інфраструктура, яка включає в себе розробку IT-рішень для фінансових компаній та банків. Загалом, 23% компаній, заснованих у 2020–2021 роках, визнають себе представниками сфери "Технології та інфраструктура" (див. рисунок 12), що пояснюється впливом

пандемії, яка призводить до переходу бізнесів в онлайн та створює попит на такі продукти. На другому місці – платіжні сервіси та грошові перекази, які складають 19% ринку.

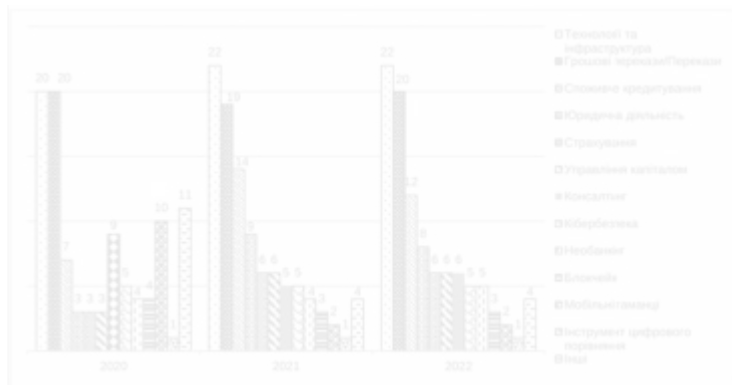

Рис. 12 Розподіл фінтех-компаній за сферами їх діяльності на фінансовому ринку України, % [61]

Відповідно до статистики Національного банку України, 9 з 10 фінансових операцій в країні здійснюються безготівковим способом. Компанії, які спеціалізуються на споживчому кредитуванні, займають 14% ринку, що є подвійним зростанням порівняно з 2020 роком. Швидкість отримання онлайн-кредитів, можливість їх оформлення цілодобово та менші

вимоги до кредитного рейтингу поробили їх популярними серед населення. Високий попит на ці послуги обумовлює конкуренцію між компаніями у цьому сегменті.

Найменш розвинутими галузями залишаються краудфандинг та сервіси порівняння фінансових послуг. Сектори кредитування бізнесу та блокчейн зазнали погіршення, у той час як сфери права та страхування показали позитивні зрушення.

Більшість фінансування для створення фінтех-компаній здійснюється за рахунок власних коштів, що становить 66% загальної кількості (див. рисунок 13). Ресурси приватних інвесторів становлять 18%, ангельські інвестиції – лише 2%. Важливо зазначити, що частка ангельських інвестицій впала порівняно із попередніми роками (від 6% до 9%). Навіть венчурні фонди зменшили свою участь до 3% у 2021 році, оскільки інвестори акцентували увагу на пізніших стадіях інвестування вже існуючих портфелів, обираючи менш ризиковані активи. Інвестиції від друзів та родини становлять всього 1%, що менше порівняно з 2020 роком (3%).

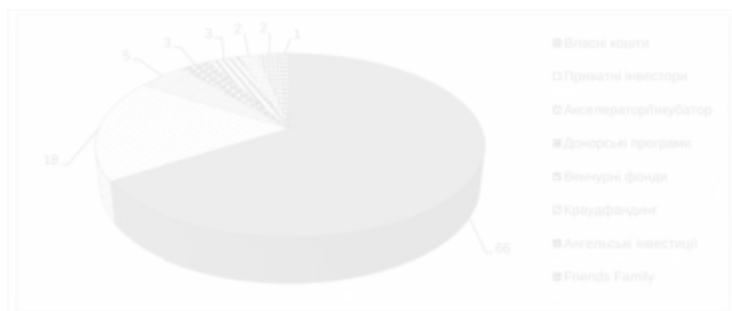

Рис. 13 Джерела фінансування фінтех-компаній на фінансовому ринку України, % [61]

Фінтех-компанії на фінансовому ринку України не виражають планів залучати додаткові інвестиції. Ті компанії, які розглядають можливість капіталізації свого бізнесу, роблять це через привертання приватних інвесторів та венчурних компаній.

Більше 50% українських фінтех-компаній активно працюють на внутрішньому ринку, з них 65% орієнтуються виключно на український ринок (див. рисунок 14).

Рис. 14 Ринки, на яких працюють фінтех-компанії України, % [61]

Серед закордонних ринків найбільше українських фінтех-компаній розташовано в Європі – 23%, та в США – 8%. Українські фінтехи стикаються з труднощами на внутрішньому ринку через законодавчі обмеження та низьку фінансову грамотність, що гальмують розвиток нових інструментів та популярність фінтех-продуктів серед населення. Спроби розширення за кордон викликають високі витрати на маркетинг та просування, а також складнощі в пошуку та розумінні потенційних партнерів.

Серед європейських країн особливо привабливими для українських фінтех-компаній виступають Польща та Німеччина. Однак проблемою є вартість виходу на зовнішні ринки, що включає витрати на рекламу та просування, а також вивчення ринку та привертання перших клієнтів.

Українські фінтех-компанії, використовуючи технології API, є найбільш поширеними на фінансовому ринку України, що є логічним, оскільки 22% таких компаній працюють у сфері технологій та інфраструктури. Чат-боти вже стали

невід'ємною частиною платіжних сервісів та продуктів для особистих фінансів. Штучний інтелект використовується для створення продуктів онлайн-кредитування, страхування та порівняння фінансових інструментів. Багато економістів передбачають, що блокчейн та криптовалюта набудуть популярності на українському ринку, враховуючи зростання кількості володіння криптовалютою в Україні та позицію країни в рейтингу індексу сприйняття криптоактивів. Регуляторна підтримка грає важливу роль, зокрема, Закон України "Про платіжні послуги" створює умови для впровадження відкритого банкінгу та розвитку нових фінтех-ініціатив.

У 2021 році на українському ринку з'явилися два нових необанки – Neobank, Банк Власний рахунок, та вийшов із бети izibank. Лідером за різноманітністю продуктів є Neobank – Монобанк, який пропонує обслуговування для фізичних осіб, ФОП, преміум пропозиції та дитячі картки. Інші необанки, такі як sportbank, теж активно розвивають свої функціональні можливості та розширюють асортимент послуг (Таблиця 6).

Таблиця 6

Українські онлайн-банки та характеристики їх основних продуктів

73

Online-банк	Лого	Макс. ставка за депозитом	Кредит (сума/ставка/пільговий період)	Кешбек
Monobank		10,00%	До 100 тис грн, 37,2% річних, до 62 днів	До 20%
Izibank		9,75%	До 200 тис грн, 37% річних, до 62 днів	1–2%
Sportbank		*	До 100 тис грн, до 121,77% річних, до 120 днів перший раз	10% на спорттовари і до 20% на інші категорії
Todobank		*	До 200 тис грн, до 62 днів	1% – на все
O Bank		*	До 200 тис грн, від 34,8% річних, до 120 днів	2–5% – на все 10–30% на відомості Google

АТ «Універсал Банк» (Додаток Б) пропонує роздільний продукт «monobank, який був створений у рамках співпраці з командою Fintech Band. У рамках monobank випускаються кредитні картки для клієнтів, є можливість розмістити депозити й отримати інші послуги. monobank працює тільки на мобільних пристроях і має власну мобільну Е-платформу. У мобільному застосунку, створеному спеціально для monobank, є великий вибір банківських послуг, у тому числі безкоштовні грошові перекази, зручна оплата комунальних платежів, можливість взяти участь в акційних пропозиціях банку й отримати кешбек, контролювати свої фінансові операції.

По суті, Monobank, самостійний мобайл-продукт Універсал Банку зі своїм окремим брендом та умовами. Завдяки відсутності інфраструктури, тарифи на карті Монобанку велими конкурентні. Монобанк надає такі послуги (Додаток В):

- поповнення мобільного

- р2р перекази
- оплата комунальних платежів та інтернету
- штрафи
- онлайн-ігри.

Monobank – український небанк, що обслуговує понад 7 млн клієнтів [62]. Посідає № 2 в Google Play та № 2 в App Store серед найпопулярніших фінансових застосунків України. Показник щоденно активних користувачів сягає 1,3 млн. Для роботи використовується банківська ліцензія Універсал Банку, що входить до групи ТАС і належить українському бізнесмену Сергію Тігіпку. 2018 року був визнаний найкращим українським FinTech-стартапом за версією PaySpace Magazine Awards і «Небанком року» від FinAwards. , У прикладному сенсі Monobank є втіленням технології API – прикладного програмного інтерфейсу.

Продукт передбачає обслуговування без відділень, майже всі послуги надаються за допомогою мобільного застосунку. Для деяких операцій (внесення/отримання готівки в іноземній валюті) обслуговування здійснюється виключно через каси банку Універсал Банку або банків-партнерів: А-Банку.

Клієнтами можуть стати власники пристроїв Apple на iOS 10 і Android версії 4.4 та новіших, які досягли 14-річного віку та мають український РНОКПП. Комунікація між клієнтом та банком відбувається за телефоном, електронною поштою або у месенджерах Telegram, Rakuten Viber, Facebook Messenger та iMessage (Apple Business Chat у Apple Messages).

Випускаються картки Debit Mastercard World та Visa Rewards Credit. Дозволяється відкрити рахунки в гривні, євро і доларах США, а також депозити в гривні, євро та доларі.

Перекази між картками цього продукту і на картки інших банків України (до 10 000 грн на місяць), а також оплата комунальних послуг та поповнення мобільного рахунку з власних коштів відбуваються без комісії. Якщо переказувати й знімати кредитні кошти, комісія становить 4 %.

Однією з особливостей продукту є повернення частини від покупок – кешбек. Клієнт щомісяця може обрати 2 категорії та отримувати повернення певного відсотка (від 0,75 % до 20 %[39]) від покупок у торговельних точках цієї категорії, а також необмежену кількість категорій партнерського кешбеку та отримувати повернення певного відсотка (у деяких випадках з фіксованою максимальною сумою та кількістю транзакцій).

Основою для просування цифрових технологій на українському фінансовому ринку є наявність сприятливого середовища та доступності інфраструктури. Таким чином, Національний банк активно впроваджує модернізацію законодавства з регулювання фінансового ринку, зокрема [9]:

1) Прийняття та підписання Закону «Про віртуальні активи» у березні 2022 року. Далі передбачається внесення змін до податкового законодавства для повного функціонування регулювання. Цей закон передбачає легалізацію віртуальних активів, які наразі перебувають в тіні, створення відкритого доступу до міжнародних криптобірж та встановлення законодавчого каркасу для їхньої діяльності в Україні. Також передбачено можливість банків відкривати рахунки для фірм, що працюють з цифровими активами, та громадянам – декларувати доходи у криптовалюти.

2) Повноцінний запуск PayPal, що надає можливість виконувати P2P-платежі, включаючи міжнародні, здійснювати перекази з гаманця PayPal на кредитні та дебетові карти Visa/Mastercard, а також оплачувати покупки в Інтернеті зі свого гаманця.

3) Представлено проект концепції е-гривні.

76

4) Україна увійшла до трійки світових лідерів за використанням криптовалют, посівши третє місце після В'єтнаму та Філіппін. Іншими словами, кількість користувачів криптовалюти серед українців перевищує показники інших європейських країн та США.

5) Уведено першу криптовалютну картку в Україні – Weld Money у співпраці з Юнекс Банком та Mastercard, що стало можливим для всіх користувачів в Україні. Власники таких карток можуть оплачувати свої щоденні покупки за допомогою криптовалюти.

В Україні розвиток цифрових технологій на фінансовому ринку відбувається сповільнено у порівнянні з іншими країнами, особливо через законодавчі обмеження та низьку капіталізацію компаній, які діють у цьому секторі та спрямовані на вузькі ринкові сегменти. Покажемо це, порівнюючи долю цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті (ВВП) України (рис. 15). У 2021 році цей показник становить 3%, у 2022 році - 5%. Проте, за амбіційними планами, до 2030 року частка має збільшитися до 65%. Таким чином, Україна прагне впроваджувати масштабні цифрові трансформації не лише в фінансовому секторі, але й у всіх сферах життя.

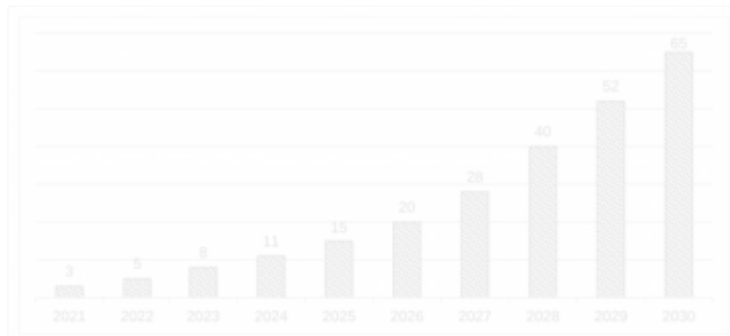

Рис. 15. Частка цифрової економіки у ВВП України (KPI), % [63]

Таблиця 7 вказує на сильні та слабкі сторони впровадження цифрових технологій на фінансовому ринку України.

Цифрові сервіси зазвичай надаються через Інтернет, спрощуючи та прискорюючи доступ користувачів до них. Крім того, споживачі отримують перевагу в більшому виборі продуктів і послуг, оскільки їх можна придбати віддалено, незалежно від місця знаходження. Технологія дає змогу фінтех-компаніям збирати та зберігати більше інформації про клієнтів для надання персоналізованих продуктів та послуг. На фінансовому ринку фінтех-компанії є новаторськими та використовують відмінні від традиційних фінансових установ бізнес-моделі. Це може ускладнити визначення того, які з них підпадають під регулювання та які права у вас є у випадку проблем. Здійснюючи операції в Інтернеті, фінтех-компанії отримують велику

78

кількість конфіденційної інформації про вас, що може призвести до неправомірного використання особистих даних або підвищити ризик шахрайства.

Таблиця 7

Сильні та слабкі сторони фінтех-ринку України

№	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	Швидкість і зручність	Нечітка регуляція
2	Великий вибір	Спонтанні рішення
3	Вигідніші умови на послуги	Технологічні ризики
4	Більше персоналізованих продуктів	Не для всіх

Джерело: складено за даними [65]

Використовуючи цифрові технології у своїй діяльності, фінансові установи отримують переваги як для власного функціонування, так і для надання послуг потенційним споживачам (рис. 16).

Переваги цифрових технологій помітно переважають над ризиками, що робить їх практично придатними для впровадження в різні сфери бізнесу в Україні, де це необхідно. Сучасні фінтех-компанії України, враховуючи глобальні цифрові тенденції, продовжують активно розвиватися та впроваджувати технологічні інновації у фінансові послуги, тим самим створюючи конкурентну обстановку як на світовому, так і національному рівні. У вітчизняних умовах важливим є вивчення можливостей розширення застосування цифрових технологій у відслідковуванні грошових потоків, здійсненні платежів та фінансових послугах, ідентифікації, укладанні контрактів та вирішенні спорів при взаємодії з клієнтами.

79

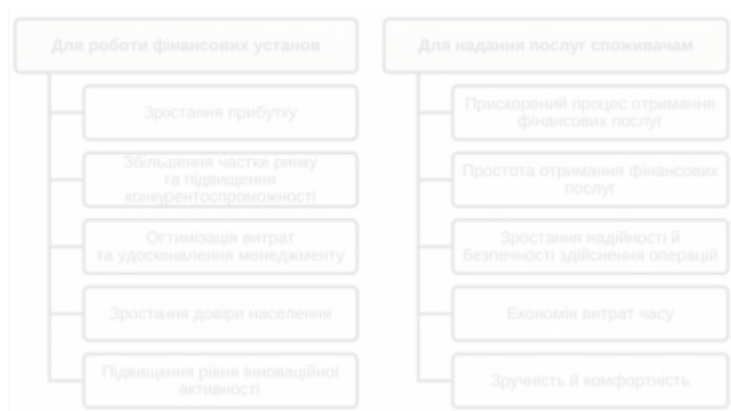

Рис. 16. Переваги використання цифрових технологій на фінансовому ринку України [65]

Навіть при важкій ситуації в Україні цифрові технології на фінансовому ринку залишаються привабливими для інвестицій. Країна успішно впроваджує фінтех-технології на ринку, що підтверджується різноманітністю стартапів і ідей, а також зростанням кількості фінтех-компаній, які незважаючи на виклики, продовжують діяти та входити на ринок. Важливо, щоб держава надавала підтримку, особливо в законодавчому плані, технологіям, які спрямовані на розвиток безготівкових розрахунків, оскільки це, як вже доведено практикою, сприяє ефективності економіки, особливо в умовах кризи. Незважаючи

на вплив війни, українська фінтех-спільнота продовжує активно працювати, розвивати наявні сервіси та стартапи, розуміючи, що їхні зусилля – це прогресивний внесок у подальше відродження країни.

3.3 Напрями підвищення ефективності реалізації фінансових інновацій суб'єктами фінансового ринку (на прикладі АТ «Універсал Банк»)

Сприяння цифровізації фінансового ринку залишається одним із стратегічних пріоритетів Національного Банку України. Впровадження нових технологій та підтримка інновацій на фінансовому ринку сприяють підвищенню фінансової доступності різних видів фінансових інструментів для задоволення потреб громадян та бізнесу, появі нових бізнес-моделей, підвищенню продуктивності праці та в кінцевому рахунку роблять внесок у структурну трансформацію російської економіки. Створена НБУ вітчизняна платіжна інфраструктура забезпечила безперебійність платежів, розрахунків і фінансової системи загалом, а умовах жорстких обмежень підтримала платіжний суверенітет країни. При цьому наявна інфраструктура має достатній запас продуктивності для суттєвого розширення кола користувачів, не ставить обмежень для моделей і технологій учасників ринку, що застосовуються, при забезпеченні контролю інформаційної безпеки. НБУ продовжить реалізацію цифрових інфраструктурних проєктів, і навіть створення правових умов, сприяють запровадження інновацій фінансовому ринку. Одним із викликів є відхід з ринку постачальників обладнання, системного програмного забезпечення, систем управління баз даних та інструментів аналітики, що призвело до складнощів поставок обладнання по ряду напрямків (телекомунікаційне обладнання, програмно-апаратні комплекси, системи зберігання даних, системи резервного копіювання)

81

та неможливості отримувати технічну підтримку за раніше укладеними контрактами та масштабування впроваджених рішень. У таких умовах особливо важливим є продовження розвитку цифрових рішень, основу яких утворюють вітчизняні технології.

Ефективність банківської діяльності означає забезпечення її прибутковості, досягнення поставлених цілей і розв'язання завдань розвитку. У цьому існує взаємозв'язок стійкості банківського бізнесу та її прибутковості, що у результаті сприяє стабільному формуванню прибутку банку. У сучасних умовах дієва робота кредитних організацій неможлива без фінансових технологій, що пронизують усі сфери банківського бізнесу.

Коротко окреслимо механізм забезпечення ефективності банківської діяльності за допомогою інноваційних технологій (рис. 17).

Хотілося б відзначити, що АТ «Універсал Банк» абсолютно точно бачить ключові напрями розвитку своєї діяльності:

1. Удосконалення, доопрацювання, а також коригування вже існуючих продуктів в залежності від поточної економічної ситуації в країні.
2. Вихід із продуктами, які показали ефективність, нові міжнародні ринки.
3. Орієнтир створення банківської екосистеми, додавання перспективних товарів хороших і услуг.

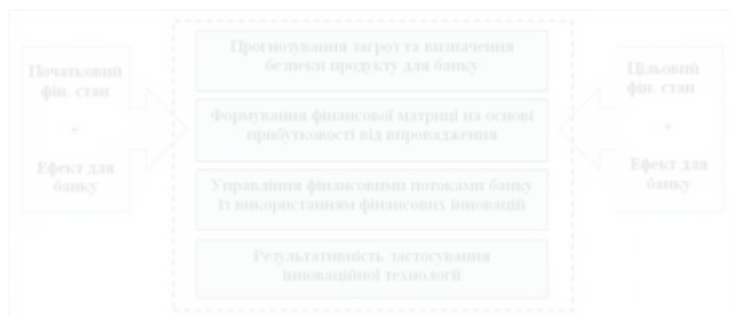

Рис. 17 Місце фінансових інновацій у забезпеченні ефективності діяльності комерційного банку

На підставі цього, розберемо ключові тенденції та заходи щодо підвищення ефективності впровадження інноваційних продуктів та послуг.

Вже за набором додатків можна зробити висновки про ті напрямки, на яких планує сфокусуватися АТ «Універсал Банк» Банк у найближчі роки.

Першим напрямком, на якому варто зупинитись – розвиток продуктів для бізнесу. Розвиток та впровадження нових продуктів юридичних осіб також є одним із пріоритетних напрямів у розвитку банку.

Але з урахуванням поточних тенденцій, пов'язаних з економічними кризами, він може запровадити певні обмеження, що перешкоджають розвитку бізнесу, у тому числі й в Україні. Зважаючи на такі обставини, впровадження і, найголовніше,

просування всього нового може відсунутись на другий план, і стабільність систем буде на першому місці. Через можливе обмеження руху системи можуть представляти підвищене навантаження, а це означає, що для банків з системою віддалених послуг це не лише можливість показати свою перевагу на тлі інших, а й певні зобов'язання та труднощі у підтримці стабільного становища систем, щоб клієнти не втрачали можливість оплачувати товари та послуги віддалено.

Розробка та розвиток цих напрямів не двозначно демонструє бажання банку диверсифікувати власну клієнтську базу та залучити юридичних осіб. За рахунок сучасних розробок та постійного аналізу тенденцій світових ринків АТ «Універсал Банк» може запропонувати компаніям не тільки якісний та зручний продукт, але й те, що він задовольнятиме більшу частину потреб клієнта.

Для підтвердження вищесказаного варто звернути увагу, що за останні роки обсяг коштів юридичних осіб у загальній структурі залучених коштів АТ «Універсал Банк» банк зріс (Рисунок 18).

Зростання залучених коштів більш ніж у 4,5 рази підтверджує і тезу про розвиток та привабливість поточних пропозицій для бізнесу від онлайн банку. Якщо ж звернути увагу на зростання кредитування юридичних осіб, то тут зростання не таке вражаюче, більш ніж удвічі, але при цьому за останній рік приріст мінімальний.

Це насамперед пов'язано з неготовністю зацікавити великий бізнес та абсорбувати ризики при кредитуванні малого та середнього бізнесу, тому банк прийняв рішення на даному етапі розвивати дебетові продукти для юридичних осіб, отримуючи прибуток за рахунок ефективного використання коштів підприємств та комісійних доходів за користування продуктами банку (комісія за обслуговування, еквайринг, надання консультаційних та інформаційних послуг).

Рис.18 Частка коштів фізичних та юридичних осіб у загальному обсязі залучених коштів банку, % [66]

Варто звернути увагу, заглиблюючись у дані звітності, що саме МСБ приносить на сьогоднішній день банку найбільші комісійні доходи порівняно з іншими джерелами. Банк намагається поступально розвивати дедалі більше напрямів своєї діяльності, оскільки розвиток і завоювання нових місць у рейтингах неможливо без комплексного обслуговування майже всіх сфер економіки, якими і є юридичних осіб.

85

Ще можливий шлях розвитку – розширення спектра, наданих послуг до створення банківської екосистеми.

Зараз ми знаходимося на тому етапі розвитку людства, що передовими є саме технологічні компанії, які не тільки створюють чи виробляють щось фізичне, а насамперед мають величезне портфоліо з різних програм, що дозволяють вирішувати поставлені перед компанією завдання.

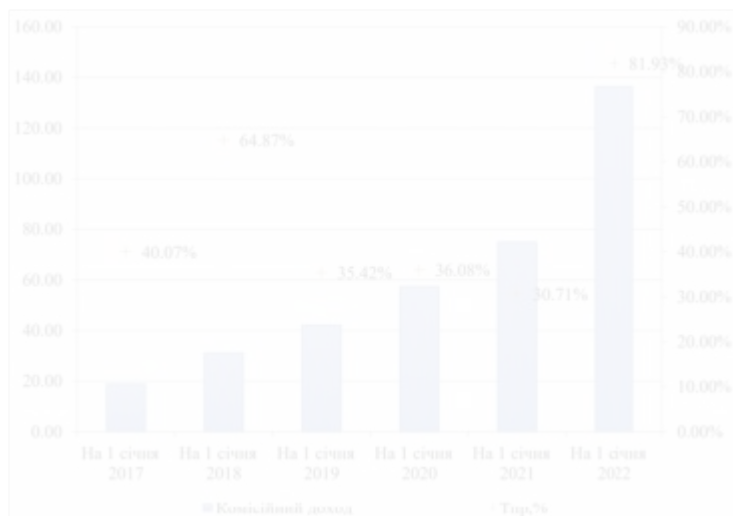

Рис 19 Динаміка комісійного доходу банку, % [66]

Банки теж намагаються максимально використовувати можливості сучасних гаджетів і технологічного розвитку. Практично кожен користувач щодня використовує свій смартфон та встановлені на ньому програми, за допомогою яких він

може вирішувати повсякденні потреби, у тому числі фінансові. На сьогоднішній день головним для банку так і залишається отримання прибутку, але зараз для отримання максимальних результатів потрібно вивчати свого клієнта, а також усі метадані, пов'язані з клієнтами та їх покупками. Тому передовий банк не може існувати без власних розробок і додатків. А де є місце розробки додатків, то незабаром буде бажання та можливість займатися непрофільними напрямками, тобто охопити різні сфери життєдіяльності людини. Виходить, що ІТ-компанії намагаються створити свої фінтех-сервіси, а банки виходять на фінансові ринки. Тут і народжується поняття екосистеми.

На даний момент практично кожен банк має у своїй групі як мінімум страхову компанію, а як максимум компанії у всіх фінансових сферах. Головною умовою для визнання банку екосистемою чи ІТ компанією є наявність сервісів чи компаній, які займаються нефінансовими послугами із власними додатками.

Банківська екосистема – це комплекс послуг, продуктів, що надаються фінансовим інститутом і для придбання яких клієнту необхідні дані послуги. Ще однією важливою ознакою екосистеми слід вважати той факт, що доступ до таких можливостей має бути в потрібний момент для споживача.

АТ «Універсал Банк» банк вже давно демонструє приклад того, як треба працювати з клієнтами з доставки карт та підходу при вирішенні всіх питань віддалено без відвідування офісів (відділень), яких у АТ «Універсал Банк» у принципі немає.

За рахунок відсутності офісів, що простоюють, і відділень в період самоізоляції АТ «Універсал Банк» може знизити згубний ефект від поточної економічної кризи. Так само всі клієнти зможуть отримати доступ до своїх фінансів та вирішити проблеми віддалено, що є також незаперечною перевагою для будь-якого банку, хто здійснює ДПВ. Одним з

Найважливіших параметрів при виборі банку зараз є не тільки наявність у принципі програми для смартфона, а також його функціонал та можливості.

У продовженні міркувань, пов'язаних із комісійними доходами, ще одним напрямом, який у найближчому майбутньому буде розвиватися – інвестиції. Зараз багато банків вирішили використати власні потужності для надання послуг приватним особам з інвестування тимчасово вільних коштів у різні цінні папери. Такий підхід дозволяє показати клієнту, що він сам може ризикнути та спробувати себе у ролі інвестора. У цьому випадку банк зароблятиме на наданні доступу до ринку, а також комісії за кожну угоду.

Надалі при моніторингу успіхів клієнтів банк може використовувати деякі стратегії та напрацювання з метою покращення власної стратегії вкладення, а також навчання нейромереж, які б у майбутньому, за окрему плату, дозволяли б без зайвих дій заробляти клієнтам, які не хотіли б повністю контролювати процес.

Далі будуть розглянуті найцікавіші та найпопулярніші рішення банків, як розширити свою зону присутності у повсякденному житті клієнтів.

Одним із найпопулярніших прийомів, спрямованим на охоплення всіх нефінансових потреб клієнта, стало створення «оператора стільникового зв'язку». Тут варто використовувати це поняття в лапках, тому що дані компанії використовують потужності реальних мобільних операторів, не створюючи нічого свого, крім додатка, брендування сім-карток та системи оплати.

Відкриваючи подібні напрями своєї діяльності банки, намагаються охопити всі потреби своїх клієнтів, отже отримувати прибуток і підвищення лояльності майже за всі напрямки. Але тут варто розуміти, що стільникові оператори є найбільшим сховищем даних про клієнтів, тому що практично у кожного є свій телефон або смартфон, який постійно знаходиться поруч, а

89

мобільні оператори охоче збирають всю інформацію, що проходить через них: дзвінки, смс, інтернеттрафік тощо подібне. Це дозволяє знову підкреслити, наскільки для банків важливо вивчити свого клієнта і надати йому всі актуальні пропозиції саме тут і зараз.

Для того, щоб визнати будь-який банк чи компанію цілою екосистемою, потрібно передусім розвиватися поза фінансовим сектором і пропонує вирішення актуальних потреб. Причому слід зазначити, що використання різних сервісів тісно пов'язане з використанням профільних банківських продуктів, найчастіше – банківські дебетові та кредитні картки. Зараз у тренді знаходяться різні подорожі не тільки в інші країни, а й по Україні, тому багато банків створюють власні кобрендові карти разом з авіакомпаніями, а також впроваджують у власний онлайн-банк систему з пошуку квитків на літаки та потяги, а також добір різних готелів. . Причому банк стимулює користувачів додатковим cashback, щоб купівля відбулася саме через онлайн-банкінгові системи. За допомогою такого підходу банк розвиває не тільки непрофільний напрямок, але й основний, який дозволяє додатково подбати про страхування клієнта під час подорожі, доступ до мобільного інтернету, випуск валютної картки для подорожей тощо. Подібне розширення сфер діяльності дозволяє залучати дедалі більше клієнтів, які в банку бачать не просто фінансову установу, а цілу екосистему, яка б задовольняла різні потреби.

Ухвалюючи рішення про впровадження нової технології, банки повинні розглянути кілька варіантів. Перший – запустити клієнтські програми. Програми надають простий та зручний інтерфейс, який дозволяє банкам залишатися актуальними на ринку. Однак цей варіант слід розглядати як швидке рішення, тоді як значні зміни на стороні сервера відбуваються повільно та ретельно розраховані за часом.

Платформа агрегації даних (технології агрегації рахунків, ТАС) – система повного огляду фінансів бізнесу та перегляд рахунку у вікні одного банку.

З цією системою бізнес отримає фінансову платформу, яка набагато більша, ніж інструмент онлайн-банкінгу. Це єдина точка доступу до рахунків, платежів та ліквідності, а також легкий доступ до повного огляду фінансів бізнесу, у тому числі у банках та за кордоном. Це дозволяє бути в курсі можливостей та ризиків та приймати найкращі можливі рішення вашого бізнесу.

У подібних платформах є все, що потрібне для повсякденних фінансів та платежів бізнесу. Можна вибрати додаткові рішення в залежності від потреб і налаштувати платформу відповідно до ситуації у бізнесі – наприклад, ви можете додати рішення, що дозволяють:

- Переглядати рахунки в інших банках;
- прогнозувати ліквідність чи грошовий потік вашого бізнесу;
- керувати платежами та транзакціями, пов'язаними з міжнародною торгівлею, керувати корпоративними картками та замовляти нові карти;

Платформа агрегації рахунків може йти в ногу з бізнесом у міру його зростання та розвитку, незалежно від того, чи є у вас 5 або 5000 співробітників, і не має значення, наскільки складні ваші потреби.

Для платформи користувачів можна використовувати поточні продукти банку, у тому числі інтегрувати їх із платформою.

Варіанти реалізації проекту три:

- Партнерська угода з поточними сервісами (з доопрацюваннями під нюанси роботи банку);
- Запуск власного сервісу;
- Інвестиції або купівля сервісу, що діє.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що АТ «Універсал Банк» Банк кілька років тому задав тренд розвитку банків на найближче майбутнє, перший і досі є законодавцем мод. Варто відзначити традиційні банки, які рік у рік переймають все більше цікавих рішень і впроваджують у власні додатки та процеси.

У найближчому майбутньому ДБЗ матиме кожен банк, який планує розвиватися. Також подібні рішення дозволяють спростувати життя населення в ситуації, коли немає можливості дійти до офісу або зателефонувати оператору в банк. Головне при такому розвитку не забувати про зручність клієнта та безпеку всіх дій.

Також розвиток та успіхи банку в майбутньому, на думку автора, безпосередньо залежать від бажання розвиватися у напрямку створення цілої екосистеми, яка об'єднуватиме компанії, додатки, сервіси, що задовольняють абсолютно всі потреби клієнтів. У свою чергу до такого звання ближчі ІТ-компанії, такі як Яндекс, які знають як працювати на споживчому нефінансовому ринку, тому їм буде трохи простіше, їм залишилося досить активно розвинути свої фінансові компанії або банки, хоч і здається, що складно в Україні створити банк, але, на думку автора, таким гігантам буде не так складно розвинути саме ці напрямки. Вони мають достатню базу клієнтів, які за належного залучення та стимулювання перейдуть на обслуговування саме в банки ІТ-компаній. Наступним етапом розвитку будуть саме екосистеми, причому банки зможуть це зробити трохи оперативніше та якісніше, оскільки їм простіше навчитися працювати з клієнтами та їх запитам, ніж ІТ-компаніям запропонувати хороший банківський чи фінансовий продукт.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами дослідження можна виділити ряд положень, що відображають основні висновки, що містяться у роботі:

– у теоретичній частині роботи був систематизований понятійний апарат пов'язаний з загальним визначенням категорії «інновація»; надане розширене тлумачення поняття «фінансові інновації» як процесу реалізації інноваційного циклу (створення, впровадження, розповсюдження та реалізація) нових фінансових операцій, інструментів, технологій, інститутів, бізнес-моделей на основі грошового обігу, який зумовлений розвитком науково-технічного прогресу та сприяє підвищенню ефективності функціонування фінансового ринку; визначено функції фінансових інновацій на фінансовому ринку, якими є: відтворювальна, інвестиційна, стимулююча, захисна, платіжна, цінова, фінансова, управління ризиками, розвиваюча, інформаційна, перетворювальна.

– розширено критерії класифікації фінансових інновацій, що включають їх угруповання за напрямом результатів, за горизонтом планування, за ефектом застосування, за рівнем розповсюдження, за масштабами розповсюдження, за зміною економічного середовища;

– визначено основні тенденції у технологічному забезпеченні фінансових інновацій, що переважно полягають у цифровій трансформації процесів і процедур на фінансовому ринку; виділено ключові сучасні фінансові технології, які підтримують розвиток фінансових інновацій, розкритий їх зміст і сфери застосування і які були зведені до такого переліку:

- блокчейн – це розподілена база даних, яка забезпечує безпеку та недоступність для змін інформації.

Використовується для збереження та передачі фінансових транзакцій.

93

- штучний інтелект (AI) – використовується для автоматизації процесів у фінансовій сфері, аналізу даних та прийняття рішень.
- Інтернет речей (IoT) – дозволяє підключати фінансові пристрої та збирати дані для аналізу та оптимізації фінансових процесів.
- розподілені реєстри – це технологія, що дозволяє зберігати та обмінюватися даними без посередництва централізованих організацій, забезпечуючи безпеку та надійність.
- мобільні платежі – дозволяють здійснювати платежі за допомогою мобільних пристроїв, що зручно та швидко.
- розумні контракти – це програми, які автоматично виконують угоди, коли виконуються певні умови.
- краудфандинг – це залучення фінансування від групи людей через онлайн-платформи.
- віртуальні валюти – цифрові активи, які можуть використовуватися для здійснення платежів та зберігання вартості.
- розширена реальність (AR) та віртуальна реальність (VR) – використовуються для покращення користувацького досвіду в фінансових послугах;

– у контексті аналізу поточного стану фінансового ринку України встановлено, що фінансовий ринок України, його ключові сегменти – ринок капіталу, валютний ринок, грошовий ринок, як і більшість галузей економічної системи країни сьогодні відчуває на собі реалії російсько-української війни, зокрема, втрату багатьох банківських відділень та їх активів, складність (неможливість) фізичної доставки готівки в небезпечні регіони, обмеженість операцій з валютою, припинення дій торговельних платформ і площадок, евакуація працівників фінансових установ за кордон або в інші регіони України, вступ працівників до лав ЗСУ. Гостро відчуваються проблеми заморожування або уповільнення грошових потоків від кредитування

населення та юридичних осіб, а також відтоку фінансових ресурсів через зняття готівки. Значною проблемою, серед інших, є втрата значної частини комісійних торгових комісій через скорочення (зупинення) експортно-імпортних операцій та внутрішньодержавного обороту. Проте незважаючи на значні обмеження регулятор вживає активні заходи з підтримки функціонування вітчизняного фінансового ринку, застосовує нові інструменти, як, наприклад, облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), а саме військові облігації. Від початку війни Україна залучила понад 55 млрд грн, близько \$114 млн і 176 млн євро. Для українців, купівля військових облігацій є найкращим варіантом комбінування інвестицій та допомоги державі. Зараз, дохідність за ОВДП є нижчою ніж прогнозована інфляція, однак купівля облігацій значно привабливіша ніж депозити у банківських установах. Міністерство цифрової трансформації України додало функцію купівлі облігацій у сервісі Дія. Кожен інвестор може обрати облігацію під назвою тимчасово окупованого міста/території України. Кошти за них повертаються на карту e-Підтримка.

– на підставі аналізу впливу інновацій на еволюцію та підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку України, на прикладі АТ «Універсал Банк» були виокремлено основні проблеми такого процесу та розроблено конкретні пропозиції, які спрямовані на поліпшення умов розвитку національного фінансового ринку. За результатами проведеного аналізу дистанційного банківського обслуговування в АТ «Універсал Банк» (платформа **monobank**), можна виділити такі проблеми: недовіра населення до банку, забезпечення надійного технічного захисту. Забезпечення безпеки системи дистанційного банківського обслуговування, як і будь-якої інформаційної системи, потребує комплексного підходу на всіх етапах її життєвого циклу. Одним із останніх етапів розвитку на даний момент є запуск сервісів, орієнтованих на юридичних осіб. При дослідженні можливих проблем та перспектив розвитку онлайн-банкінгу нами було сформовано пул можливостей для зростання АТ «Універсал Банк» та розвитку власної продуктової лінійки: для банку найближчими роками

95

перспективними напрямками можуть стати запуск нових платформ, а також розвиток власних дебетових та кредитних карток. Наразі банк має перспективи розвитку у напрямку розширення ринку, в т.ч. – вихід на нові ринки. Найважливішою залишається увага до клієнта та головного каналу спілкування з ним – додатку. Також як кінцевий етап розвитку можливе формування банківської екосистеми.

Отже, можна зазначити, що український фінансовий ринок залишається аутсайдером у рейтингу розвитку міжнародних фінансових ринків та інноваційного потенціалу національних систем. Проте, національний фінансовий ринок має значний невикористаний потенціал, і ефективне його застосування має стати головним завданням подальшого інтенсивного розвитку економіки України. Дослідження та впровадження визнаних світових практик фінансових інновацій, які вже зарекомендували себе як ефективні з плином часу, дозволять активізувати національний фінансовий ринок, подолати наслідки сучасної кризи та відновити вітчизняну економіку.

Схожість

Джерела з Інтернету

361

1	https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2342/2263	12 джерел	2.46%
2	http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42637		2.41%
3	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91617	8 джерел	1.79%
4	https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39073/1/Zbirnyk_konf_2022.pdf		1.4%
5	https://uk.wikipedia.org/wiki/Monobank	19 джерел	1.27%
6	https://www.wikiwand.com/uk/Monobank	2 джерела	1.05%
7	https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20878/3/cyfrov_tesliuk.pdf	6 джерел	0.87%
8	http://www.xktei.km.ua/files/ZbirnukTeZ.pdf		0.66%
9	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23270/Hlushchenko_Mahisterska_robota.pdf?isAllowed=y&sequenc...		0.64%
10	https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zt-mnb-2020.pdf	2 джерела	0.63%
11	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24273/1/%D0%A1%D0%A3%D0%A2%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%	4 джерела	0.61%
12	https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/4_2021/17.pdf	5 джерел	0.5%
13	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51576/1/%D0%A3%D0%B6%D0%9D%D0%A3%20%D0%84%9639_2021.pdf		0.47%
14	https://ojs.tnkul.pl/index.php/rwnpie/article/download/13121/12917	5 джерел	0.45%
15	https://man.org.ua/nv/index.php/about/article/download/76/89	8 джерел	0.41%
16	https://lib.intu.edu.ua/sites/default/files/2023-12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%	35 джерел	0.38%
17	https://eir.nupp.edu.ua/files/2021/3_82_2021.pdf	20 джерел	0.3%
18	http://oneu.edu.ua/pages/cath/bank/files/zbirka_n_prats_conf_bs_2014.pdf		0.3%
19	http://dspace.mnau.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7423/melnyk.pdf?isAllowed=y&sequence=1	22 джерела	0.3%
20	https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/4607/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D...		0.29%

21	https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2020.pdf?v=4	0.28%
22	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/641048/mod_folder/content/0/%D0%9B%D1%8E%D1%82%D0%B8%D0%B9%202022/%D0...	0.26%
23	http://ubs.edu.ua/images/2016/PDF/panteleeva_diser.pdf	2 джерела 0.26%
26	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/23485/ppeu_2019_4_34.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела 0.24%
27	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7299/3/7071_IR.pdf	0.24%
28	http://repository.ubs.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2330/Pantieleieva_Innovation_Market.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.23%
30	https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/87fb45e6b95035ab9d330b5d7574e1fb.pdf	0.22%
31	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/46/1/080_IR.pdf	0.21%
32	https://ukrpatent.org/atachs/nanobank_m202025695-res-2021.pdf	2 джерела 0.21%
33	http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/11/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf	11 джерел 0.21%
34	http://www.mnau.edu.ua/studentresearchjournal/studentresearchjournal111.pdf	0.21%
35	https://studfile.net/preview/5016101/page:2	34 джерела 0.19%
36	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/13863/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d0%...	0.19%
37	https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2022/09/Science-development-and-the-latest-development-trends.pdf	0.19%
38	https://fintechinsider.com.ua/top-10-podij-na-ukrayinskomu-finteh-rynku-v-2022-roczy	0.18%
39	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85518/1/Semenog_service.pdf;jsessionid=7E57397803D	2 джерела 0.17%
40	https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2023/v-mnpk-rfruzpp/materiali-konferencii-23.11.23.pdf	2 джерела 0.17%
41	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3622/1/3829_IR.pdf	0.17%
42	https://valex-invest.com.ua/news.html	0.17%
43	http://eprints.cdu.edu.ua/563/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%EF%BF%BD%2580%D0%B0%EF%BF%BD%258...	0.17%
44	https://fintechinsider.com.ua/yak-ukrayinskyi-finteh-rozvyvavsya-v-2021-roczy-doslidzhennya-uafic	2 джерела 0.17%
45	http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7726/1/A_Ramskyi_KUBG_IS.pdf	2 джерела 0.17%

[illegible]

68	https://blind.tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/normativno-pravovi-akti-z-pitan-kpr/zakoni-ukraini/print-73...	0.11%
69	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/51411/7/Luk%E2%80%99ianets_Metodychni_zasady_zabezpeche...	0.11%
70	https://www.wunu.edu.ua/svr/disertacia/ivanuk/dusertacia.pdf	0.11%
73	https://zenodo.org/records/10070703/files/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_V%20%D0%9C%D0...	0.1%
74	http://bses.in.ua/journals/2021/64_2021/25.pdf	0.1%
75	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/26903/%d0%92%d1%96%d0%b4%d0%b3%d1%83%d0%ba_%d0%9a%d0...	0.09%
76	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44990/1/Robota_na_sayt_Kolinet.pdf	2 джерела 0.08%
78	http://www.businessz.com.ua/news/events/10541	0.07%
79	http://antibotan.com/file.html?work_id=524752	0.07%
80	http://www.kornev.kiev.ua/met_8.html	4 джерела 0.07%
81	http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11396/1/Dis_Chorna.pdf	0.06%
85	https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2964/Malov_mag.pdf?isAllowed=y&sequence=1	3 джерела 0.06%
86	http://library.khpi.edu.ua/files/Vestniki/2011_8.pdf	2 джерела 0.06%
87	https://mydisser.com.ua/catalog/view/252/253/18575.html	0.06%
90	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13398/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d1	3 джерела 0.06%
91	https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/0595cdaec6d60105120612199caeb97d.pdf	3 джерела 0.06%
92	http://uadoc.zavantag.com/text/11735/index-6.html	0.06%
93	https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/povnyy-tekst.pdf	0.06%
94	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7863/1/%d0%9a%d0%b2%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%84%d1%96...	0.06%
95	https://ukrreferat.com/chapters/shpory/innovatsiishpargalka.html	6 джерел 0.06%
98	https://lib.iitta.gov.ua/106598/1/Dis_Lukomska.pdf	3 джерела 0.05%
100	http://referatu.com.ua/referats/7569/145523	6 джерел 0.05%

101	https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suchasnoi_psihologii_2016.pdf	0.05%
102	https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/ecc43730-f1d0-4a87-ae1b-1f724bb97dac/content	0.05%
103	http://elib.hduht.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6625/1/%d0%9a%d0%b0%d1%89%d0%b5%d0%bd%d0%b0%20%d0%9d...	0.05%
104	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18721/Yatskievich_Diialnist_partii-hehemoniv_naprykintsi X 15 джерел	0.05%

Джерела з Бібліотеки

105

24	Студентська робота	ID файлу: 1015883384	Навчальний заклад: Open International University of Hu	28 Джерело	0.25%
25	Студентська робота	ID файлу: 1015857285	Навчальний заклад: Open International University of Hu	9 Джерело	0.25%
29	Студентська робота	ID файлу: 1015498131	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.23%
71	Студентська робота	ID файлу: 1015802339	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.11%
72	Студентська робота	ID файлу: 1015763798	Навчальний заклад: Open International University of Hu	2 Джерело	0.1%
77	Студентська робота	ID файлу: 1014968624	Навчальний заклад: Open International University of Hu	2 Джерело	0.08%
82	Студентська робота	ID файлу: 1015876641	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.06%
83	Студентська робота	ID файлу: 1013630048	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.06%
84	Студентська робота	ID файлу: 1015776555	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.06%
88	Студентська робота	ID файлу: 1015926192	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.06%
89	Студентська робота	ID файлу: 1015912177	Навчальний заклад: Open International University of Hu	40 Джерело	0.06%
96	Студентська робота	ID файлу: 1014200844	Навчальний заклад: Open International University of Hu	5 Джерело	0.05%
97	Студентська робота	ID файлу: 1008428878	Навчальний заклад: Open International University of Hu	6 Джерело	0.05%
99	Студентська робота	ID файлу: 1015251199	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.05%
105	Студентська робота	ID файлу: 1013496169	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.05%
106	Студентська робота	ID файлу: 1013778027	Навчальний заклад: Open International University of Hu	4 Джерело	0.05%
107	Студентська робота	ID файлу: 1015929541	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.05%